

TRO INNSIKT UTSYN HÅP

ST. OLAV

KATOLSK KIRKEBLAD NR. 3 – 2017

Vebjørn Sands katolske impulser s. 4

Paven til Colombia s. 10

Katolsk profil: Graham Greene s. 14

Pius XII og jødene s. 22

Kardinal Eijk om kjønsteori s. 44

Suksesjon

Overskriften er et litt høytidelig ord som de fleste antagelig forbinder med "apostolisk". Den ubrutte kjede av biskoper som har fulgt etter apostelen Peter like til våre dager, kalles jo «den apostoliske suksesjon». Vårt tema er noe langt mer beskjedent: den lange rekken av redaktører og redaksjoner i bladet St Olav.

LEDER NILS HEYERDAHL

NY REDAKSJON Vi er en liten gruppe personer med forskjellig bakgrunn og kompetanse som nå har fått i oppdrag å redigere bladet. Det gjør vi med stor respekt for dem som gikk foran oss, fra den første redaktøren, biskop Fallize, som grunnla bladet i 1889, via mange ledd opp til vår egen tid.

Bladets profil og utseende har variert gjennom disse årene, åpenbart også dets oppgaver. Den første redaktøren mente at det var et viktig oppdrag for St Olav å forsyne norske katolikker med allment nyhetsstoff fra Norge og verden. Slik unngikk de å lese suspekter, ikke-katolske aviser. Den saken er nok tapt.

KIRKE I BEVEGELSE Dette kan vi saktens smile av. Men også de redaktørene som fulgte, løste sin oppgave ut fra det de oppfattet som norske katolikkers behov i samtiden. Noen av dem virket i en skjellsettende epoke i Kirkens historie, preget av oppbrudd og bevegelse. Vatikanconsilet på begynnelsen av 1960-tallet hadde ettervirkninger som vi ennå lever midt oppe i: vitalisering (men også forvirring), aksjon (men også

reaksjon), liberalitet (men også konservatisme), frafall (men også konsolidering), økumenisk sinnelag (men også behov for identitetsmarkering). Kirkens selvforståelse har funnet nye uttrykk. Den forstår seg ikke bare som forvalteren av en fast og urokkelig arv, men også som et folk på vandring gjennom historiens omskifteligheter. Utsendt med det samme oppdrag som apostlene fikk, men åpen for nye erfaringer og ny innsikt.

OPPDRAGET Selv begynte jeg å skrive i St Olav før jeg var 20 og før jeg ble katolikk. Akkurat dét var ikke redaktør Hallvard Rieber-Mohn så opptatt av. Han var den mest erfarne, velskrivende og respekterte skribent vi har hatt i det katolske Norge etter annen verdenskrig.

Han ville lage et St Olav som betraktet og analyserte samtiden ut fra Kirkens ståsted, gjennom å formidle nyheter, kunnskaper, synspunkter og refleksjoner. Humor var han heller ikke fremmed for. Bladet skulle oppleves som relevant og viktig for leserne, hva enten de var katolikker eller ikke.

I hans fotspor fulgte dyktige og velartikulerte redaktører som Åge Rønning, Arne Fjeld, Else-Britt Nilsen, Unni Klepper, Heidi H. Øyma, Lisa Wade m.fl. Sterke og profilerte personer som sammen med gode medarbeidere og bidragsytere gjorde bladet til et viktig forum for informasjon, tanker og debatt. De møtte samtiden med unervøs åpenhet og vilje til dialog, samtidig som de var uomtvistelig lojale overfor Kirken og redaksjonens oppdragsgiver: biskopen, ankermann i den store suksesjonen.

Den linjen vil vi forsøke å videreføre.

Nummer 3 - 2017

Signert: Janne Haaland Matlary
side 13

Ny norsk-polsk ordbok
side 30

Kardinal Eijk om kirken i Nederland
side 44

Fra innholdet:

- Vebjørn Sands utstilling om Guernica-tragedien* 4
- Martha Skretteberg om pavenes reiser til Colombia* 10
- Signert: Janne H. Matlary om religionsfrihet i Midtøsten* 13
- Nils Heyerdahl: Graham Greene, katolsk profil* 14
- Jeanne Wreden: Ordinasjon av kvinner?* 20
- Charlotta Smeds: Fake news om Pius XII* 22
- Biskop Berislav har ordet* 28
- Min søndagsmiddag: Spansk kjøttgryte* 29
- Ny norsk-polsk ordbok* 30
- Felleserklæringen fra Lund* 32
- Helge Erik Solberg: Splid eller samtale?* 34
- Georg Fr. Rieber-Mohn: Skriften alene* 36
- Bokomtaler* 39
- Kardinal Eijk om kirken i Nederland* 44
- Religionsfrihet i Kina?* 49
- Klostertanker: Mette Andréen OP om stillheten* 52
- Utnevelser* 54

ST. OLAV

St. Olav – katolsk kirkeblad hvori opptatt «Klippen» (Midt-Norge, 1950-78), «Stella Maris» (Nord-Norge, 1950-68) og «Broen» (Landsdekkende, 1979 - 2009).

Medlemsblad for Den katolske kirke i Norge

Utgis av:

Norsk Katolsk Bispedømme
Nr. 3-2017, årgang 129 ISSN 0802-6726
Oslo katolske bispedømme tlf.: 23 21 95 00
Trondheim Stift tlf.: 73 52 77 05
Tromsø Stift tlf.: 77 8 56 04

Adresse:

Akersveien 5, 0177 Oslo
kirkeblad@katolsk.no
www.katolsk.no/kirkebladet

Redaktører:

Nils Heyerdahl og Hans Rossiné

Redaksjon:

Kathrine Låver

Nord-Norge-kontakt:

Stiftskontoret tlf.: 77 68 42 77

Midt-Norge-kontakt:

Stiftskontoret tlf.: 73 52 77 05

Signerte artikler står for forfatterens regning.

Dersom intet annet er angitt, er bildene hentet fra katolsk.no

Redaksjonsslutt: 07.06.17

Deadline neste nummer: 01.10.2017

Design og layout: Tangram Design

Forsideillustrasjon: Vebjørn Sands «Gutt med røkelseskar. Guernica»

Trykk: Frode Fjellberg AS

Opplag: 54 273

Gaver til bladet fra utlandet:

Sparebanken Sør
Postboks 200
4662 Kristiansand
BIC/SWIFT: SPSONO22XXX IBAN: NO43 3000 2275 321

St. Olav kirkeblad redigeres etter prinsippene i Redaktørplakaten og Vær Varsom-plakaten.

*VEBJØRN SAND viser sitt sterke
samfunnsengasjement med ny utstilling.
FOTO Lise Åserud / NTB scanpix*

Kunst med katolske impulser

Kunstneren Vebjørn Sands utstilling om Guernica-tragedien byr på en gigantisk og tankevekkende serie på 70 malerier – fulle av en rekke viktige katolske impulser og referanser. – Essensen i alle bildene mine rommes i budskapet pave Benedikt XVI kom med i den tyske Forbundsdagen i september 2011, forteller Vebjørn Sand.

TEKST NILS HEYERDAHL OG HANS ROSSINÉ

Vebjørn Sand står omkranset av oppmerksomme tiendeklassinger fra St. Sunniva skole når St. Olav er innom galleriet Fine Art i Oslo. Den 26. april åpnet han sin hittil største utstilling, «Guernica – et vendepunkt», med en kavalkade over et militært overgrep som innvarslet et nullpunkt i vår vestlige sivilisasjonshistorie. Den 26. april 1937 bombet Nazi-Tysklands Legion Condor baskernes hellige by, Guernica, sønder og sammen i et totalutslettende luftangrep.

IKONISK Picasso har for alltid plassert redslene i Guernica i vår kollektive hukommelse med sitt ikoniske bilde om Guernica, kanskje hans mest kjente. Vebjørn Sand har malt Guernica-tragedien på sin måte. Hans versjon av historien er en mektig skildring i 70 kraftfulle, detaljerte og hudløse malerier.

– Dette maleriet her heter Søster Anna, forteller Vebjørn Sand tiendeklassingene. – Hun er karmelittnonne og står alene opp mot et tysk jagerfly. Dere ser her et tema vi ikke finner hos Picasso, nemlig enkeltmennesket mot teknologien. Bildet er inspirert av et kjent motiv fra vår egen nære historie, nemlig den unge kinesiske studenten som sto opp mot alle tanksene på Den himmelske freds plass i 1989 - har dere sett det? spør han skoleelevene.

VEBJØRN SAND

- *Norsk billedkunstner, født i 1966.*
- *Utdannet ved Statens kunstakademi i Oslo, Kunstakademiet i Praha og The Art Students League of New York. Bosatt i New York de siste 17 år.*
- *Vebjørn Sand møtte mye motstand fra det etablerte kunstliv da han sto frem med sin figurative kunst, som hadde røtter i klassiske idealer fra renessansens og barokkens billedkunst.*
- *Sand har hatt en rekke separatutstillinger som har vakt stor interesse, og ført til livlig debatt. Sammen med broren Eimund har han nylig laget altersmykke og utsmykket døpefonten i den nye Jessheim kirke.*
- *Han har gjennom årene gjennomført store og oppsiktsvekkende prosjekter som Keplerstjernen ved Gardermoen, Leonardo da Vinci-broen på Ås og det berømte Trollslottet som kneiste over Oslo fra Holmenkollåsen for noen år siden.*
- *Utstillingen «Guernica – et vendepunkt» åpnet i Oslo 26. april og skal i sommer ut på Norgesturné. Følg med på Vebjørn Sands facebookside.*

ISMER Vebjørn Sand forteller til St. Olav at utgangspunktet for maleriene er at han ønsket å vise både ofre og overgripere på et individnivå.

–Det spesielle med Guernica var at det var en massakre med bruk av helt ultramoderne teknologi. Jeg har ønsket å gå bak katastrofen og hendelsene, vise tragedien for enkeltmenneskene. Sånn sett er grunntemaet gjennom maleriene det frie individet versus totalitarismen, det hellige og ukrenkelige mennesket som nesten ble knekket av flere -ismer de siste hundre årene, sier han.

EUROPAS ARV Vebjørn Sand forteller at verdigrunnlaget for kunsten hans de siste årene og selve essensen i utstillingen om Guernica, er å finne i budskapet og talen pave Benedikt XVI holdt i den tyske Forbundsdagen den 22. september 2011. Her presenterte paven sine tanker om grunnlaget for vestlig sivilisasjon og den frie rettstat.

– I slutten av talen understreker pave Benedikt hva Europas arv og verdier bygger på. Det er tre ting, det er ideen om at alle mennesker er likeverdige, at hvert enkelt menneske bærer på en verdighet og hellighet og at hvert enkelt menneske er ansvarlig for sine >>

OVERGRIPERNE Vebjørn Sand skildrer både ofrene og overgriperne fra bombingene av den spanske byen Guernica. Her planlegger tyskerne angrepet.

FORMIDLER Vebjørn Sand er også dyktig til å formidle bakgrunnen for bildene sine. Her med tiendeklasse fra St. Sunniva på besøk i galleriet Fineart i Oslo. FOTO Kathrine Låver.

handlinger. Å ignorere denne erkjennelsen, er å amputere vestlig sivilisasjon, hevder paven.

Han sier at Europas kultur bygger på møtet mellom Jerusalem, Athen og Roma. Den oppsto i kraftfeltet mellom Israels Gudstro, Hellas' filosofiske fornuft og Romas rettstenkning og jus. Dette fruktbare, trefoldige møtet er kjernen i Europas identitet. Det rommer også bevisstheten om menneskets ansvarlighet overfor Gud, om anerkjennelsen av det enkelte menneskes ukrenkelighet og enkeltmenneskets verdi og målestokk i møtet med jus og rettstat. I forlengelsen av dette ligger at disse verdiene må forsvares igjen og igjen – også i de perioder hvor vår vestlige sivilisasjonshistorie synker ned til sine frysepunkter – som i Guernica, sier Vebjørn Sand.

HISTORIER Med utstillingen «Guernica» fremstår Vebjørn Sand, ifølge kritikerne, som en kunstner i en helt ny klasse. Like fullt er han fremdeles den spennende historiefortelleren han alltid har vært. Hvert maleri forteller en historie for seg og er en del av en større helhet. Her er enkeltkjebner – fra begge sider av Guernica-tragedien. Her er enkeltmennesket som offer for det tyske krigsmaskineriet – og her er tyske militære, fra offiserene og soldatene og opp til Hermann Göring, sjefen for Luftwaffe.

Guernica-angrepet var en uhyrlig makt-demonstrasjon hvor Göring samtidig skulle prøve ut nye fly og nye strategier for å vinne Hitlers gunst og overbevise ham om flyvåpenets helt sentrale plass for videre krigsplaner. Angrepet demonstrerte en ufattelig kynisme, Göring ville

gi utsettelsen av Guernica som fødselsdagsgave til Hitler. 40 tonn brann- og sprengbomber ble sluppet over byen. 50 fly fra Luftwaffe slapp i løpet av tre og en halv time over 41.000 kilo med bomber over byen og jevnet den med jorden, 1654 mennesker av en befolkning på 6000 døde.

NONNER Det er maleriene av ofrene, Vebjørn Sand uttrykksfulle historiefortelling om det enkelte mennesket, som treffer tilskueren sterkest.

En av historiene han forteller handler om karmelittnonnene som speidet fra taket av sitt kloster og varslet befolkningen ved ringing med kirkeklokken når en ny bølge med fly kom til syne over åskanten. «Avión! Avión!», ropte de. Varslene bar videre til klokkene i Santa Mariakirken.

NONNENE Karmelittnonnene i Guernica speider etter tyske jagerfly og varslersbefolkningen.

Ett av bildene som gjør mest inntrykk viser nonnen som står vendt mot et fly som stuper fra himmelen, på vei mot henne. Et enkelt sårbart individ mot den brutale krigsvermakten.

Foran bildet «Søster Anna» ligger en baskisk bibel oppslått i utstillingslokalet på Tjuvholmen i Oslo.

- Det røde på bibelen, er det blod? spør en av elevene fra St. Sunniva.
- Det er godt observert og kunne vært det, men det er et tilfeldig, rødt bånd som ligger der, svarer Vebjørn Sand.

Karmelittnonnene hadde ikke radar og behersket ikke moderne teknologi. De hadde kikkerter og klokker. Angrepene varte i mange timer. Først ble det sluppet bomber som skulle skremme folk ut

av husene. Deretter sprengbomber og brannbomber, og til slutt jagerfly med maskingevær som forfulgte mennesker som prøvde å unnsnippe infernoet.

EN ANNEN HISTORIE I utstillingen møter vi også en annen historie, en detalj som supplerer den gjengse fortellingen om den spanske borgerkrig. Rett nok endte kirken på de Franco-ledede opprørernes side, men kirken i Baskerland og Catalonia støttet de venstreorienterte republikanerne.

Et annet sterkt maleri er «Fader Carlos Morilla», svært brutalt i all sin enkelhet, inspirert av den franske maleren Claude Monet. Vebjørn Sand har frosset øyeblikket hvor sognepresten Carlos Morilla ligger drept på kirkegulvet. Morilla feiret nattverden i den idylliske sognekirken

Santa Maria i byen Durango da en armada av krigsfly dunderet over i nådeløse angrep. Dette skjedde i mars i 1937, tre uker før bombingene av Guernica.

- Og se videre på dette her, dette bildet var det mest populære i New York, da det ble vist der. Det forteller om grufulhetene sett gjennom et barns øyne, forklarer Vebjørn Sand.

«Gutt med røkelseskar» er enkelt og dystert. Det viser et tungt og trist likfølge og en ministrant som bivåner det hele.

BLANDINGSTEKNIKKER De fleste av maleriene bærer preg av en impresjonistisk fargeskala og er utført med blandingsteknikker; akryl, voks-fargestifter, og iblandet sand i mange av bildene.

- Jeg føler at det løsnet kunstnerisk >>

INDIVIDET MOT OVERMAKTEN
*Maleriet Syster Anna er også
inspirert av hendelsene på den Den
himmelske freds plass i 1989.*

«Han er under høyere kommando – en indre drift
som skyver alt annet til side enn dette ene: å male bedre og sannere
for hver dag som går, og bende krefter for å nå oppover mot det
uopnåelige i den store tradisjon.»

LARS ROAR LANGSLET I BOKEN «VEBJØRN SAND»

etter at jeg fylte 50 år. Jeg har blitt friere, sikrere, har en helt annen kontroll. Fargene er blitt en del villere, strøkene grovere, sier han.

CORELLI Som vanlig har han også lyttet mye til musikk mens han har malt. – Figurative malere hører alltid mye musikk mens de arbeider. Det lukker verden litt ute, og du blir helt fokusert på oppgaven. Jeg pleier å si at det er takket være musikken at bildene blir fullført, sier Vebjørn Sand.

Han sverger til barokkmusikk. Denne gang, etter anbefaling fra hans far, gikk det i Arcangelo Corelli, italiensk komponist og fiolinist fra 1600-tallet. Corelli var en av de første komponister som vant berømmelse utelukkende for sin instrumentalmusikk. Han var svært populær i samtiden – og i lang tid etterpå.

I følge kildene var hans personlighet i overensstemmelse med hans fornavn, *Arcangelo*. Corelli skal ha hatt en *erkeengels* tålmodighet da han underviste sine uregjerlige elever. Han ble gjennom liv og karriere for øvrig understøttet av kardinal Pietro Ottoboni, grandnevø av den andre kardinal Pietro Ottoboni, som i 1689 ble pave Alexander VIII.

– Corelli er fantastisk, jeg liker rytmen, linjene, det er noe i Corelli som trigger meg mens jeg arbeider og som frigjør krefter. Og så er jo kontrasten voldsom, skjønnheten i musikken jeg har på øret og bestialiteten og skjebnene som jeg har forsøkt å visualisere i bildene, avslutter Vebjørn Sand.

VEKKER INTERESSE Elevene fra St. Sunniva er nysgjerrige på hvorfor Vebjørn Sand har plassert en spansk bibel foran maleriet av Søster Anna (se side 8). FOTO Hans Rossiné

ÅTTE RASKE

Kristus er: I Kristus ble Guds ord åpenbart som menneske og ikke som skrift og lovtokst. Derfor er kristendommen en tenkende religion, der sannheten ligger i en spørrende fornuft og ikke i dogmene.

Tro betyr: Tro er en fundamental relasjon i livet.

Kirken gir meg: Et annet og radikalt annerledes rom å være i, en vertikaltet i en horisontal verden.

Ett bibelvers: «For så høyt har Gud elsket verden at han ga sin Sønn, den enbårne, for at hver den som tror på ham, ikke skal gå fortaapt, men ha evig liv.» Joh 3,16

Favoritthelgen: Frans av Assisi. Med ham bryter humanismen for alvor igjennom, visjonen av barnet i krybben, liljene på marken og fuglene under himmelen. Venenskapet mellom alt levende.

Favorittforfatter: Forfattere som Aasmund Brynildsen, Jens Bjørneboe, Kafka og C.G. Jung er noen av dem jeg først tenker på og som var formende for meg.

Favorittby: New York har betydd mest for meg, selv om det er europeiske byer jeg føler meg nærmest.

Jeg vil gjerne huskes for: Kunsten jeg lager.

OPPFORDRET PAVEN Martha Robiano Skretteberg foreslo for pave Frans å reise til Colombia FOTO: Sara Johannessen / NTB Scanpix

Pave Frans til Colombia

– Pave Frans' reise til Colombia kan bli
en viktig vitamininnsprøytning for å sikre fred i landet,
sier Martha Rubiano Skretteberg

TEKST ALEXANDER GOLDING, CARITAS

ET LAND I BORGERKRIG Pavens reise i september vil kunne bli viktig for å sikre fred i et land som er preget av over 50 år med borgerkrig, mener generalsekretær Martha Rubiano Skretteberg i Caritas Norge. Hun er tydelig engasjert når hun snakker om Colombia, der borgerkrigen har kostet 220 000 mennesker livet og drevet over seks millioner mennesker på flukt. Caritas Norge har drevet fredsarbeid i Colombia i nesten 20 år og for Skretteberg, som selv er fra Colombia, har engasjementet for fred i landet vært en rød tråd i livet.

– Jeg har vokst opp i enkle kår i Bogotá, og historier om vold var en del av barndommen. Som nyutdannet jurist fikk jeg en jobb i det colombianske justisdepartementet for å jobbe med narkotikakriminalitet. Jeg husker godt at en av de første dagene på jobb fikk jeg beskjed om å bruke joggesko på kontoret. Vi måtte være klare til å løpe til taket for å bli evakuert dersom vi ble angrepet. Også i Norge fikk jeg mulighet til å jobbe med fredsarbeidet i Colombia, først for Flyktningshjelpen, og de senere årene i Caritas.

MØTE MED PAVEN Det var som landdirektør for Flyktningshjelpen i Colombia, at Skretteberg virkelig fikk øynene opp for Caritas, og Kirkens viktige rolle som fredsskaper. Det arbeidet Caritas gjorde

i Colombia, var en viktig motivasjon da hun senere søkte seg til Caritas.

– I forbindelse med Pavens besøk til Sverige i fjor var jeg heldig og fikk et kort møte med ham. Det var et møte jeg kommer til å huske for resten av livet. Jeg oppfordret paven til å reise til Colombia, men jeg kunne jo aldri forestilt meg at det kom til å skje. Det var nok litt frimodig å komme med reiseforslag til Paven, men hans utstråling åpner opp for frimodighet, mener Skretteberg. Skretteberg forteller at fredsforhandlingene mellom myndighetene og FARC-geriljaen i fjor høst var kommet til et kritisk punkt. Bare en måned før møtet i Sverige hadde det colombianske folk i en folkeavstemning sagt nei til en fredsavtale med FARC. Samtidig var det akkurat blitt offentliggjort at Colombias president, Juan Manuel Santos, ville bli tildelt Nobels fredspris. Til tross for det negative resultatet av folkeavstemningen, var det fortsatt håp om at man kunne komme frem til en fredsavtale.

Jeg tenkte at nå måtte alle gode krefter dra i samme retning for å komme frem til en fredsavtale. Jeg tror nok ikke at jeg alene fikk paven til å legge ut på reise, men det kan jo ha vært med på å påvirke beslutningen, legger hun til.

SKJØR FREDSAVTALE 24. november i fjor ble endelig en ny fredsavtale mellom regjeringen og FARC signert i Colombias hovedstad, Bogotá. Vil det kunne være riktig å forstå Pavens besøk til Colombia i sammenheng med denne?

– Bare få dager etter at president Santos hadde signert fredsavtalen med FARC var han i audiens hos pave Frans. Der uttrykte Santos at de hadde behov for pavens hjelp. Selv om de formelle fredsamtalene har ført til en avtale, er veien til fred fortsatt lang og vanskelig. For et land som har vært i konflikt i så lang tid og hvor så godt som hele befolkningen på en eller annen måte er rammet, vil forsoning være krevende. I tillegg har det vist seg at implementeringen av fredsavtalen går saktere enn planlagt. FARC har flyttet inn i midlertidige leire og skal derfra gradvis reintegreres i samfunnet. Men oppbyggingen av leirene går sakte. På en reise til Colombia tidligere i år fikk jeg anledning til å besøke en av leirene og snakke med ledere for FARC. Boforholdene deres var svært dårlige og lederne la ikke skjul på at de holdt retrett-muligheten åpen.

DET FØRSTE SKRITT «Demos el primer paso» (La oss ta det første skrittet) er motto for Pave Frans' besøk. Hva forteller det oss om pavens reise? >>

MØTTES I VATIKANET *Pave Frans, Colombias president Juan Manuel Santos (th) og tidligere president Alvaro Uribe i 2016.*
 FOTO NTB Scanpix REUTERS/Vincenzo Pinto/Pool.

– Det er et talende motto, som både viser pave Frans' engasjement for forsoning og hans gjentatte budskap om at vi alle har et ansvar for å ta et positivt initiativ i møte med våre medmennesker, sier Skretteberg.

Hun fortsetter med å peke på hvor trefende dette mottoet er nettopp for reisen til Colombia.

– Alle sider i konflikten vil på ulike tidspunkt måtte være villig til å ta det første skrittet. Å sikre fred er ikke bare et spørsmål om de store avtalene og overenskomstene, men det angår enkeltmenneskers liv. Mange mennesker har mistet sine nærmeste eller har måtte legge på flukt på grunn av konflikten. Disse må i tiden som kommer være villige til ikke bare å møte, men også å samarbeide med de samme menneskene som for kort tid siden utgjorde en betydelig trussel for deres liv.

Skretteberg mener det er avgjørende at ofrenes stemmer blir hørt.

FORSONING – Man kan aldri feie fortiden under teppet, da er faren stor for at man senere vil snuble. Forsoningsarbeidet

forutsetter at man blir hørt, og i beste fall makter å tilgi sine fiender. Det er en dypt kristen tankegang, og det er særlig dette forsoningsarbeidet Caritas Norge har engasjert seg i. Pave Frans' reise til Colombia kan bli en viktig vitamininnsprøytning for å sikre fred i landet og jeg er overbevist om at paven ønsker å fremme det kristne budskap om forsoning med sitt besøk, sier hun.

Norge har spilt en sentral rolle som tilrettelegger for fredsforhandlingene i Colombia. Paven kjenner åpenbart godt til fredsprosessen, men i hvor stor grad tror du paven er kjent med Norges engasjement i denne prosessen?

– Jeg er overbevist om at pave Frans kjenner godt til dette fredsengasjement. Norge har spilt en sentral rolle i fredsforhandlingene i Colombia. Dyktige diplomater har arbeidet i mange år for å få til en enighet mellom partene. Nederlagene har vært mange, men man har vist utholdenhet, med den innstilling at man aldri kan gi opp drømmen om fred, sier hun.

NORGES ANSVAR Skretteberg viser til at paven tidligere i år nevnte Norge spesielt som en mulig tilrettelegger for

en dialog mellom USA og Nord-Korea.

– At Norge blir nevnt i slike sammenhenger, viser at paven ikke bare er oppmerksom på Norge som en brobygger, men det er også en oppfordring om at vi som et lite, men velstående land, har både en mulighet og en forpliktelse til å engasjere oss i fredsarbeid.

For Skretteberg går denne oppfordringen ikke bare til Norge som land, men på en særlig måte til Den katolske kirke i Norge.

– Til tross for at Kirken i Norge er liten, er den på mange måter i en privilegert situasjon. Som fellesskap og som enkeltmennesker har vi derfor et spesielt ansvar til å ta initiativ i møte med mennesker som trenger hjelp. Det gjelder både nyankomne flyktninger og innvandrere, personer som har det vanskelig i vårt eget land og mennesker som lider i mindre privilegerte land. For Caritas, Kirkens hjelpeorganisasjon, er dette et særlig kall, men det er et kall vi ikke kan gjøre uten støtte fra alle troende. Fredsprosessen i Colombia viser også at innsatsen fra Kirken i Norge, gjennom Caritas, kan føre til viktige endringer, avslutter Skretteberg.

Kristen exodus fra Midtøsten

Få europeere bryr seg om sine trosfeller. Vesten må insistere på at religionsfriheten blir respektert over alt.

TEKST JANNE HAALAND MATLARY

LIVSFARLIG Jeg sitter i spisesalen i Domus St Marthae i Vatikanet, også kalt pavehotellet. Det er kveldsmat. Jeg er her på den årlige sesjon i Det Pavelige Vitenskapsakademi. Ved sidebordet sitter en mann i hvitt. Han kom hjem fra Egypt i går kveld og norske aviser skriver at han roste Norge.

Når noen ute i den store verden snakker om Norge, skriver vi alltid stolt om det, men denne gangen var det bare en løs bemerkning om eventuell fredsmegling med Nord-Korea. Det man heller burde skrive om, er besøket i Egypt. Det er blitt livsfarlig å være kristen i hele Midtøsten. I Egypt, som har en sekulær general som diktator, klarer regjeringen ikke - eller vil ikke - beskytte kirker. Palmesøndag var jeg som vanlig i St Dominikus kirke på Majorstuen i Oslo, men kunne likegodt vært i Egypt. Samtidig, under samme messe, ble to kirker angrepet av terrorister; 43 døde. Dette er dessverre ikke unikt. Kristne har ikke vært så forfulgt siden Romerrikets tid. Men her i Europa bryr vi oss ikke mye med dette. Det er få reaksjoner på at Midtøsten systematisk tømmes for kristne.

VIKTIG Pavens reise til Egypt var svært viktig. Pave Johannes Paulus II var den første pave som besøkte sunnimuslimenes kjente universitet Al-Akzar i år 2000. Nå var det pave Francis som gjorde den farlige reisen. Han avslø pansret bil. Dette gjorde ham til enkel målskive, men han er neppe redd for å dø. Skulle hyrden for den kristne flokk sitte beskyttet av panser mens fårene slaktes?

Da han møtte stor-imamen, tok han også sin kjente 'bear-hug'. Bildet taler mer

enn ord; jeg er slett ikke sikker på om imamen likte dette, men paven slo til. Anledningen var en fredskonferanse. Etter konferansen var det utendørs messe og besøk i den ene av de to angrepne kirker. De kristne i Egypt er koptere, et av de eldste kristne kirkesamfunn med egen pave. Det var en enorm styrke for de kristne i Egypt å få dette besøket.

VELDEFINERT Religionsfriheten er en av de mest sentrale menneskerettigheter og er veldefinert, blant annet av Strasbourg-domstolen. Den innebærer at alle kan praktisere sin religion både privat og offentlig, kan konvertere til en annen religion eller bli ateist. Foreldre kan fritt velge om og i hvilken religion deres barn skal oppdras. Man kan bygge gudshus og ha menigheter. Disse rettighetene er respektert i alle vestlige land, og krever ikke at et land gjør kompromisser med sin majoritetsreligion. De fleste europeiske stater har kristen kulturarv og derfor kristen majoritetsreligion, men tillater andre religioner fri utøvelse. Dette er imidlertid ikke tilfelle i svært mange land med muslimsk tradisjon.

Men 75% av verdens befolkning har ikke full religiøs frihet på tross av det faktum at slik frihet er statistisk signifikant for økonomisk vekst. Brian Grim et al (2014) fant at kun fire variable av 25 var i denne kategorien, to av dem relatert til religionsfrihet. Mens kristendommen øker enormt i Kina og det ligger an til diplomatiske forbindelser mellom Vatikanet og Kina snart, er det 500 millioner kristne i verden - 22% - som lever under forfølgelse, primært i Midtøsten og Nord-Afrika.

MODIG Vesten må insistere på at religionsfriheten respekteres over hele verden. Amerikansk utenrikspolitikk har alltid vært opptatt av denne fundamentale rettigheten mens europeiske politikere er svært passive. Men Europa er det kristne kontinent fra 300-tallet av.

Pavens besøk var modig. Det er ingen tvil om at han utsatte seg for livsfare. Dette bør følges opp med besøk fra andre kristne ledere og regjeringer. At kristne myrdes, og det i kristendommens vugge, er intet mindre enn en skandale.

MARTYRER I dag gikk jeg på Forum Romanum. Der ligger en fange celle som huset både Peter og Paulus for nesten 2000 år siden. De kom fra Midtøsten; Paulus var fra Tarsus i dagens Tyrkia og Peter var fra Galilea i dagens Israel. Paulus forfulgte selv kristne med fari-seisk nidkjærhet. Han var tilstede da Stefanus, den første kristne martyr, ble stenet. Peter var tydeligvis snillere, men feig var han i sin fornektelse da det ble farlig å være tilhenger av den arresterte Jesus i påsken i Jerusalem. Her i Roma led de begge martyrdøden; Paulus fikk det privilegium å halshugges fordi han var romersk borger mens Peter ble hengt opp ned her hvor Vatikanet nå ligger. Under keiser Nero var dette en sportsplass med offentlige henrettelser; nå er Peterskirken her, bygget over Peters grav.

De led altså martyrdøden begge to - slik mange kristne gjør i 2017 et par flyturer herfra.

Også publisert i Dagens Næringsliv 8.5.2017

I forrige nummer av St. Olav skrev Bernt Oftestad om Sigrid Undset og Oddvar Moi om Evelyn Waugh, to katolske forfattere som har et stort publikum over hele verden. Vi følger opp i dette og kommende numre med artikler under overskriften «Katolske profiler». Der vil vi presentere kjente katolikker i inn- og utland som har vært med å forme folks oppfatning av hva katolsk tro er.

Graham Greene

*Sigrid Undset var en av de første som så kvalitetene i hans forfatterskap.
I en samtale med Olav Paus Grunt i 1940 sa hun at tidens fremste
yngre forfatter i England het Graham Greene.*

TEKST NILS HEYERDAHL

Utsagnet er forbausende, for på dette tidspunkt var ennå ikke Greene etablert internasjonalt, og hadde ennå ikke utgitt sine mest kjente, «katolske» romaner.

KATOLIKK Graham Greene likte ikke å bli kalt «katolsk forfatter». Da jeg intervjuet ham for NRK i hans hjem i Antibes i 1985 gjentok han hva han hadde sagt så ofte før: «Jeg er ikke en katolsk forfatter, men en katolikk som skriver bøker». Forskjellen er kanskje ikke innlysende for alle, men var viktig for ham. Han skildrer stadig menneskene og verden med et troens blikk. Mange av hans skikkelser lever i spenninger som har en klar forbindelse til en katolsk livsforståelse. Men hans prosjekt var aldri å skrive oppbyggelig litteratur, aldri å pådytte sine lesere enkle, fromme og velmente svar på vanskelige spørsmål. Det som interesserte Graham Greene var ikke å drive apologetikk, altså forsvare troen, men å undersøke «den menneskelige faktor».

Skriver man romaner og noveller for å fremme en bestemt ideologi eller tro, blir det gjerne dårlig litteratur. Og hva man ellers måtte mene om Graham Greene: dårlig litteratur skrev han ikke. Han fikk aldri Nobelprisen, skjønt mange mente at han fortjente den. Til gjengjeld er det få forfattere i forrige århundre som har hatt et like sikkert og varig grep om et verdensomspennende publikum som han. I over 50 år skrev han romaner, noveller, essays og reiseskildringer som forente journalistens engasjement i det tidsaktuelle med dikterens utforskning av det tidløst menneskelige. Han var kanskje sin tids største britiske forfatter.

FILMER Ingen har fått så mange av sine romaner filmatisert som Graham Greene. Grunnen er enkel: han var en fremragende forteller og formet gjerne sine historier etter mønster av en så populær genre som kriminalromanen. Hva enten han skrev psykologisk-metafysiske romaner der kampen står om menneskets evige skjebne, eller han underholdt med

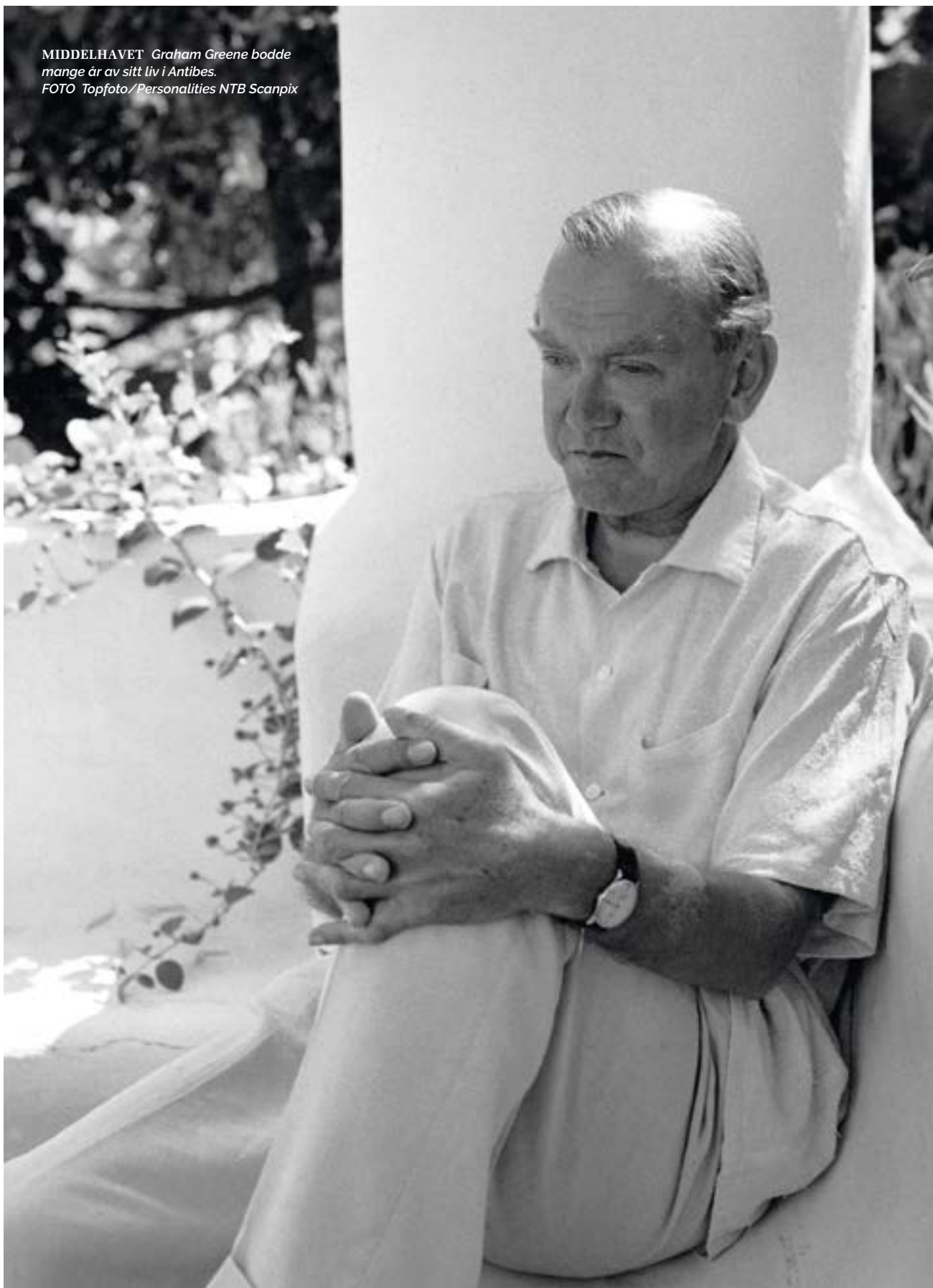
GRAHAM GREENE var født i England i 1904. Han skrev romaner, noveller, skuespill, reisebøker, selvbiografiske verker og essays. Mange av hans romaner foregår på steder med sterke politiske konflikter. Graham Greene levde lenge i Antibes. I Frankrike, men tilbragte sine siste år i Sveits, der han døde i 1991. Han ligger begravet i det lille tettstedet Corseaux ved Genfersjøen.

nervepirrende agenthistorier, eller han fikk oss til å humre og le av historier som blottstilte menneskets narraktighet, drives handlingen i hans bøker alltid fremover med velberegnet dramaturgi. Stadig lurer overraskelser rundt neste sving.

Selv i de bøker han kalte ren underholdning, fører han leseren umerkelig inn i et bestemt dikterisk univers. «Greeneland» er det blitt kalt: En forfallen og trist verden der mennesket stadig blir skuffet og kommer til kort. En verden der tro og tvil, håp og fortvilelse, det gode og det onde står mot hverandre i >>

MIDDELHAVET *Graham Greene bodde
mange år av sitt liv i Antibes.
FOTO Topfoto/Personalities NTB Scanpix*

STORFILM Thrilleren «The Quiet American» med Michael Caine i hovedrollen bygger på Graham Greenes roman fra 1955. Den foregår i Vietnam før USA intervenerte.

uløselig spenning, og der menneskets lodd er angst og uro. Men han antyder også at nettopp denne uro kan åpne et menneske for troen.

SPLITTET LOJALITET Da Sigrid Undset uttalte seg så positivt om Graham Greene, hadde hun antagelig lest «Brighton Rock» (1938), romanen om den 17 år gamle, kyniske ungdomsforbryteren Pinkie. Han er en brutal og tilsynelatende følelsesløs gjengleder og drapsmann som ikke skyr noe middel for å nå sine mål. Graham Greene sa at han med Pinkie ville skildre en person som ingen ville være i stand til å like og alle ville fordømme, en som i alles øyne fortjente helvetes pinsler. Men samtidig ville han vise at også Pinkie var et menneske med følelser og lengsler. Gutten hadde en fortid som langt på vei kunne forklare hvorfor han var blitt den han var. Kanskje hadde han også en fremtid, i et religiøst perspektiv. Selv den mest foraktede og forkastede kan oppnå tilgivelse og bli forsonet med Ham som ser og forstår helt og fullt der mennesket bare ser stykkevis og i brokker.

DOBBELAGENTEN Graham Greene sammenlignet sin forfattervirksomhet med dobbeltagentens, spionen som måtte være lojal mot to herrer samtidig. Forfatterens oppgave er å forstå og forsvare ikke bare helten, som alle liker, men også den usympatiske og

umoralske, den foraktede: «Det som interesserer meg mest er dette farlige vippepunktet hvor intet står fast. Møtet med den ærlige tyven, den følsomme drapsmannen, den overtroiske ateisten eller den overfladiske kvinnen som elsker og frelser sin sjel gjennom nye franske romaner. Se på dem, der de balanserer

«Det er dette Guds skjulte nærvær i en gudløs verden, denne usynlige understrøm av nåde, som fanger Graham Greenes oppmerksomhet, ikke den mektige fasaden som Kirken ennå ikler seg i møtet med verdens folk.»

FRANÇOIS MAURIAC

bortover kniveggen!» Ambivalensen, tvisynet, den uløste spenning mellom motsetninger er noe av kjernen i Graham Greenes forfatterskap.

DEN TAPTE DIMENSJON Graham Greene var opptatt av det han kalte «den tapte dimensjon» i det moderne menneske og i samtidens litteratur: bevisstheten om at det er noe mer bak våre liv enn det vi umiddelbart ser og erkjenner. Han dytter ikke sin tro på leserne, lar dem bare ane nærværet av en metafysisk-religiøs dimensjon i tilværelsen.

I Greenes univers er det tre slags mennesker: helgenene, synderne og de likegyldige. De siste interesserte ham ikke så mye; det var helgenene og synderne som opptok ham. Han så at de på forunderlig vis er i slekt. Begge har de en kunnskap

om godt og ondt, og de vet, bevisst eller ubevisst, at våre liv og våre valg er skjebnesvangre. Det står til syvende og sist om frelse eller fortapelse.

WHISKYPRESTEN «Makten og æren» er kanskje den romanen som mest direkte fører oss inn i en katolsk verden. Tittelen er hentet fra Herrens bønn, men får her en tvetydig, ironisk mening. Handlingen utspiller seg i Mexico i slutten av 1920-årene. Hovedpersonen er prest. En revolusjonær regjering har satt i gang religionsforfølgelse og aksjoner mot kirken. Det er forbudt å feire messe og utføre prestedtjenester. Noen prester er blitt skutt, andre har forlatt sin gjerning og giftet seg, atter andre er på flukt. Hovedpersonen i romanen er anklaget for forræderi og har en dødsdom hvilende over seg, mens han fordekt reiser omkring og fra tid til annen feirer messe, hører skriftemål og døper. Han er ingen helt, han er feig, redd og fordrukken, han har fått et barn som han ikke tar seg av, og han føler seg elendig og uverdigg. Men hvor fornedret og ynkelig han enn er, er han allikevel prest, et Guds redskap som har makt til å forvandle brød og vin til Herrens legeme og blod, meddele sakramentene til de troende og gi dem trøst.

Mot ham står forfølgeren: en politiløytnant som er en brennende idealist, fanatisk i sin tro på et sosialistisk fremtidssamfunn

I DEN TREDJE MANN har legendariske Orson Welles rollen som den sjarmende, men skruppelløse Harry Lime.

Noen av de over 30 filmer og TV-dramatiseringer som er basert på Graham Greenes romaner.

Orient Express 1934

The Confidential Agent 1945

The Ministry of Fear 1945

Brighton Rock 1947 og 2010

The Third Man 1950 (Den tredje mann, skrevet direkte for film)

The Heart of the Matter 1953 (Den dypeste grunn)

Loser Takes All 1956

Saint Joan 1957

Our Man in Havana 1959 (Vår mann i Havana)

The Comedians 1967 (Gjøglerne)

Travels with My Aunt 1972 (Tante Augusta)

The Human Factor 1979 (Den menneskelige faktor)

The Honorary Consul 1983

Doctor Fischer of Geneva 1985

Monsignor Quixote 1985

Strike it Rich 1990

The End of the Affair 1954 og 1999 (Slutten på leken)

The Quiet American 1955 og 2002 (Den stillferdige amerikaneren)

der religionen og fattigdommen er utryddet og alle lever et menneskeverdig liv. Innbitt og iherdig leter han etter whisky-presten, som til slutt går i en felle. Et merkelig forhold oppstår mellom fangen og løytnanten i den korte tiden før henrettelsen. I livssyn og verdensoppfatning er de rake motsetninger, men under det hele ligger en gjensidig respekt og en medmenneskelighet som får ideologiene til å vike. Løytnanten har den siste kvelden forgivevs forsøkt å finne en skriftefar til den dødsdømte. Nå har han i stedet gjort noe som er helt ulovlig, tatt med en flaske brennevin til fangen:

«Du er altfor snill.»

Han tok den lille flasken.

«Du ville vel ikke trenge noe slikt, men jeg har alltid vært så redd for smerter.»

«Vi skal alle dø,» sa løytnanten. «Av og til har jeg en følelse av at du forsøker å snakke meg rundt.»

«Hvordan det?»

«At du prøver å overtale meg til å la deg flykte – eller til å tro på Den hellige katolske kirke, de helliges samfunn... hvordan er det det fortsetter?»

«Syndenes forlatelse.»

«Du tror visst ikke stort på det, gjør du vel?»

«Jo, jeg tror,» sa den lille mannen trassig.

«Hvorfor er du så bekymret da?»

«Jeg vet, forstår du. Jeg har alltid visst hva jeg gjorde. Og jeg kan ikke gi meg selv syndsforlatelsen.»

Graham Greene konfronterer oss med paradokset: maktens maktesløshet og den æreløses ære. Makten og æren, ikke

i all evighet, men slik de kan fremtre i vår verden.

NÅR ALT SVIKTER Romanen «Den dypeste grunn» (1948) bringer et sitat på tittelsiden av den franske forfatteren Charles Peguy: «Synderen er i selve hjertet av kristenheten... Ingen har mer innsikt i den kristne tro enn synderen. Ingen – om da ikke helgenen».

Vi møter Scobie, visepolitimester i en liten og lurvete by i Vest-Afrika i kolonitiden, der kriminalitet og bestikkelser florerer. I et desperat forsøk på å gjøre sin nevrotiske og mistilpassede kone lykkelig, trekkes denne rettskafne tjenestemannen gradvis inn i korrupsjon og løgn. Saken blir ikke bedre av at han innleder et forhold til en yngre kvinne. Egentlig elsker han hverken henne eller sin kone. Han har mistet evnen til kjærlighet. Han har bare «den uhyggelige, impotente fornemmelsen av ansvar og medlidenhet.» Han tynget mer og mer ned av forpliktelser han ikke klarer å oppfylle. Alt går etterhvert galt. Katolikken Scobie bestemmer seg til slutt for å begå det Kirken kaller en dødssynd.

SELVMORDET Etter ukers grundige forberedelser og iherdige forsøk på å skjule sine spor, skriver han en kveld noen linjer i dagboken som skal gi inntrykk av at han døde som følge av hjertesvikt, og tar deretter de dødbringende pillene. Så sitter han og venter på slutten. Da kjenner han plutselig at det er noen utenfor som prøver å nå ham, en som roper på ham:

>>

PAVELIG KOMMENTAR Da Graham Greene var i audiens hos Paul VI i 1965, fortalte han paven at «Makten og æren» var blitt fordømt av Det hellige officium. Paven smilte: «Deres bok vil sikkert provosere noen katolikker, men det skal De ikke bry Dem om». FOTO Tophoto/Personalities/NTB Scanpix

«Han reiste seg og hørte hjerteslagene hamret et svar. Han hadde et budskap å bringe, men mørket og stormen utenfor drev det inn i brystet på ham igjen, og hele tiden var det en som vandret rundt utenfor huset, utenfor den verden som banket som hammerslag for ørene på ham, en som søkte å komme inn, en som ba om hjelp, en som trengte ham. Og ropet om hjelp, offerets skrik, gjorde Scobie øyeblikkelig klar til handling. Han halte bevisstheten opp fra et uendelig dyp for å svare. Og han sa høyt «Kjære Gud, jeg elsker...», men anstrengelsen ble for meget for ham, og han følte ikke sitt legeme da det traff gulvet, og heller ikke den svake klirringen fra medaljen da den trillet som en mynt inn under isskapet – helgenen hvis navn ingen kunne huske.»

I Greenes romaner er forfølgelsen et hovedmotiv. Forfølgerne kan være mange, fra politiløytanter til ungdomsforbrytere. Men den store forfølgeren er han som uten opphør prøver å nå mennesket og inn i det. Gud selv.

EN HISTORISK LINJE Det menneskesyn som reflekteres i Graham Greenes bøker viderefører en linje som har røtter tilbake til kirkefaderen Augustin (354 – 430). Langs den linjen finner vi også den franske tenkeren Blaise Pascal (1623 – 57) og nobelprisvinneren i litteratur François Mauriac (1885-1970). De ser at

*«I mine bøker finner man både tro og fornektelse.
Og alle mulige nyanser mellom de to. Som romanforfatter er
min lojalitet splittet. Jeg må uttrykke både troen og vantroen så
overbevisende som mulig. Slik sett er jeg en dobbeltagent.
Guds talsmann og djevelens advokat på samme tid»*

GRAHAM GREENE

mennesket er et motsetningsfylt vesen, skapt i Guds bilde og samtidig dømt til å komme til kort. Et paradoks. «Dette er vår virkelige stilling», skrev Pascal, «vi kan ikke vite noe sikkert eller være absolutt uvitende: Vi streifer omkring midt på en veldig vidde, alltid usikre og uten holdepunkt, drevet fra den ene kant til den annen.» Mennesket er født inn i en verden som ikke er i stand til å tilfredsstille dets dypeste lengsler og behov. «Du har skapt oss til deg, Gud, og vårt hjerte er urolig inntil det finner

hvile i deg» skrev Augustin. Greenes mennesker lever midt i denne uroen og i denne lengselen etter å finne hvile og fred.

IKKE VÅR SAK Å DØMME Enkelte katolikker vil kanskje dømme Greenes fremste romanskikkelser, som den brutale drapsmannen Pinkie, den feige, navnløse whisky-presten, den kyniske charmøren Harry Lime i filmen «Den tredje mann» eller den kjærlighetsløse, men medfølende selvmorderen Scobie. Når Scobies enke tilstår at hun er urolig for Guds dom over ektemannen, får hun imidlertid klar beskjed fra en katolske prest:

«For Guds skyld, fru Scobie, innbill Dem bare ikke at De – eller jeg – vet noe som helst om Guds nåde.»
«Kirken lærer...»
«Jeg vet hva kirken lærer. Kirken kjenner alle reglene, men den vet ikke hva som foregår i et eneste menneskehjerte.»

Sammen og samtidig - mot moderne slaveri

12.-19.november 2017

Global uke

Global uke er en felles kirkelig aksjon i regi av Norges Kristne Råd med fokus på global urettferdighet. En uke hvert år går kirker, menigheter og grupper sammen for å arrangere noe i sitt nærområde. For mer informasjon se www.globaluke.no.

Ordinasjon av kvinner – en umulighet?

I en tegneseriestripe jeg klippet ut for noen år siden blir en prest spurt: «Vil det noensinne bli kvinnelige prester i Den katolske kirke?» Han svarer: «Joda – det kommer sikkert». «Når da?» Presten: «Om en 500 års tid, tenker jeg.» Det er visst mange som er lettet over at de slipper å oppleve dette... Men ordningen bærer et vitnesbyrd om et foreldet menneskesyn der kvinnen anses som sekundær i forhold til mannen.

TEKST JEANNE WREDEN

EN LEVENDE ORGANISME Kirken har forandret seg kontinuerlig siden Jesus og apostlene levde. Det er slik Ånden virker. Men å skjelve Guds Ånd fra sekulære åndsstrømninger må nødvendigvis ta tid. Kirken, Kristi legeme, er en levende organisme, i dialog og samspill med verden for øvrig, men den er likevel av en annen karakter enn det sekulære samfunn. Det eksklusivt mannlige prestedømmet er ikke en ordning som kan forandres med et pennestrøk, med den begrunnelse at det oppleves urettferdig eller fordi det er prestemangel. Likevel kan både kvinnesynets oppgradering i moderne tid og prestemangelen være tegn på at tiden er inne for å revurdere ordningens teologiske og antropologiske innhold. Det er mer enn 40 år siden sist Kirken behandlet temaet offisielt.

Det mannlige prestedømmet er en arv fra en århundrelang patriarkalsk og androsentrisk kultur, men det dreier seg her også om teologi, om Kirken som en åndelig organisme – om synet på åpenbaringen i Kristus og den teologiske antropologi (lære om mennesket). Når det gjelder den fullstendige innsikt i Åpenbaringsmysteriet, er Kirken fremdeles underveis.

Hvem var Jesus? Hvem er Kristus? Hvem er vi? Hvilken betydning har det kvinnelige og mannlige for forståelsen av Guds bilde i mennesket? Til syvende og sist er det svarene på slike spørsmål som må utgjøre det teologisk-antropologiske innhold i vårt syn på prestedømmet.

KVINNER UTELUKKET Kirkens troskongregasjon behandlet spørsmålet

om kvinners adgang til ordinasjon i et dokument, kjent som Inter Insigniores (1976). Den negative konklusjonen ble i korte trekk begrunnet slik:

- 1) Det er Jesus selv som har bestemt at ordningen med mannlige prester skal gjelde for alltid – derfor har ikke Kirken myndighet til å forandre dette.
- 2) Dette kan utledes fra at han, til tross for sin åpne og mot-kulturelle holdning vis-a-vis kvinner, ikke valgte kvinner til apostler.
- 3) Ikke en gang Maria, hans mor, ble valgt til apostel.
- 4) Apostlene fortsatte denne praksis, og siden har det vært en ubrutt tradisjon å velge biskoper og prester blant menn.

HVORFOR BARE MENN Man kan spørre seg om dette ikke egentlig primært er argumenter som legitimerer mannens adgang til prestedømmet. De sier ingenting direkte om kvinnens pretekall, hverken for eller mot. Man kunne anføre følgende motargumenter:

- 1) Jesus «ordinerte» strengt tatt ingen menn, men valget av disiplene ble siden forstått som begynnelsen på den apostoliske suksesjon.
- 2) Maria Magdalena var den første til å bli kalt og utsendt til å forkynne Kristi oppstandelse - så for Kristus var det åpenbart ikke noe problem å kalle en kvinne til apostel.
- 3) Maria, Jesu mor, står i en helt spesiell posisjon i forhold til Sønnen. Mange har kalt henne «den første disippel» (f.eks. Johannes Paul II i *Redemptoris Mater*, 20). Det finnes en rik og vedvarende tradisjon som holder Maria fram som modell for presten, spesielt i feiringen av eukaristien. I Maria forvandles materie

(hennes ovum) til Kristi legeme, og hun er den som gir Kristus til verden.

4) Praksisen med å velge ut menn til biskoper og prester kan forklares ut fra kultur og synet på kvinnen som underordnet og tidvis uren. En følge av dette var f. eks. at de kvinnelige diakonene som praktiserte de første århundrene, gradvis ble fortrenget, etterhvert som hierarkiet og sakramentsteologien utviklet seg.

KJØNNSPOLARISERING Når forholdet mellom kvinne og mann beskrives i kjønnspolariserte kategorier, uttrykker det et ønske om å bevare komplementaritet mellom kjønnene. Men komplementaritet forutsetter to deler som sammen utgjør en enhet. Når forskjellene vektlegges mer enn likhetene i bestrebelsen på å holde kategoriene fra hverandre, blir delene lett fra hverandre og man taper det enhetlige i helheten. De fleste både ser og erfarer at det er forskjell på mann og kvinne og at dette er et gode, men når man forsøker å beskrive hva forskjellen består i, er det ikke like enkelt. De fysiske egenskapene fremstår klart som forskjellige, men samtidig forutsetter de hverandre.

Når Johannes Paul II beskriver kvinnen som den som blir elsket, eller fortrinnsvis mottar kjærlighet, er det uklart hva det er i dette som gjør henne forskjellig fra mannen. Påstanden anvendes imidlertid som belegg for det teologisk-antropologisk poeng man finner i Efeserbrevet (5,21-33), der ekteskapet mellom mann og kvinne fremholdes som et bilde på Kirken, som mottar kjærlighet fra Kristus. Ekteskapet som et sakrament blir da det synlige, manifesterte tegn på Kristi kjærlighet til

Kirken. Kvinnens åpenhet for kjærlighet er utgangspunktet for hennes spesielle kvinnelige kall, i følge Johannes Paul II, noe som indikerer hvor viktig hennes plass i familie og samfunn er, og også i Kirken. (Man undres hvorfor dette ikke ville vært en fin egenskap i en prest.) Men bildet utnyttes til å fokusere på Kristus som brudgom. Man hevder at presten representerer Kristus som brudgom – og at dette bildet aldri kunne formidles gjennom en kvinne.

«Brudgom» er ett av flere bilder Kristus bruker om seg selv. Han er også, blant annet, «den gode hyrde», «vintreet» og «hønemor» (Lk 13,34). En hyrde kunne vel vært en kvinne i vår tid, og begge de to siste metaforene ville vært vel så godt representert ved en kvinne. Metaforenes oppgave er å belyse forskjellige aspekter i forholdet mellom Gud og menneske. Når de brukes til å fastholde ett enkelt aspekt, som om det var en guddommelig lov, er det misbruk av metaforens hensikt.

DET SAKRAMENTALE PRESTEDØMME Egentlig er det kun ett teologisk argument som presenteres i *Inter Insigniores*, nemlig det som er forbundet med prestedømmet som sakrament. «Kirken har ingen myndighet til å forandre substansen i et sakrament», heter det. Det egentlige teologiske problemet dreier seg altså om hva man forstår som substansen i det ministerielle prestedømmet som sakrament.

Presten er et sakramentalt tegn på Kristi tilstedeværelse. Ifølge Thomas Aquinas representerer et sakramentalt tegn den «betydning som fremgår gjennom den naturlige likhet». Her er det at forståelsen av hva som er «substansen» i sakramentet slår inn med full tyngde, for man setter likhetstegn mellom sakramentets «substans» og den «naturlige likhet» presten har med Kristus, og konkluderer med at mannens kjønnslikhet med Jesus er «substansen» i det sakramentale tegn som presten formidler.

FORSKJELLIGE SUBSTANSER Selv om den teologiske «substansen» i sakramentet er Kristi handlende nærvær, legges altså hovedvekten på tegnets fysiske egenskaper, der én menneskelig form, nemlig mannens, erklæres å være av en

annen slags «substans» enn kvinnens og derfor mer egnet til å representere Kristus. Her er det ikke lenger tale om at Kristus kan ha mange skikkelser, at alle kristne er kalt til å la seg forme i Kristi bilde, «bli likedannet» med Kristus (Rom 8,29; 2 Kor 3,18), som Paulus lærer - at vi alle er «sønner», kledd i Kristus, at det ikke dreier seg om kjønn, rase eller status, men enhet i Kristus (Gal 3,26-29) – ingenting av dette gjelder for det ministerielle prestedømmet – for, heter det i *Inter Insigniores*, om presten hadde vært en kvinne «ville det vært vanskelig å se Kristi bilde i presten ... for Kristus selv var og vil alltid være mann».

Er det det mannlige ved Kristus vi ærer og tilber? Hva med Maria, hun som var den menneskelige kilde og opprinnelsen til Jesu mannlige «substans»? De var mann og kvinne av ett og samme legemelige «substans» – likesom Adam og Eva. Mener man virkelig at man ikke kan se Kristi bilde i Maria?

DET HELE MENNESKE: MANN OG KVINNE Prestedømmets sakramentale karakter er den dypeste årsak til at kvinner er utelukket fra ordinasjonens sakrament, så det er her det må gjøres et arbeide. Man har hittil begravet problemet under et slags nytt kirkerettslig begrep: «definitiv lære» (Johannes Paul II, *Ordinatio Sacerdotalis*, 4).

Når det hevdes at det er vanskelig å se Kristi bilde i en kvinne, må det bety at hinderet for likeverd mellom mann og kvinne når det gjelder prestekallet først og fremst berører dette problemet. Det teologiske fokus på spørsmålet om kvinnelige prester må følgelig være: Er det mulig å utvikle et teologisk antropologi der man ser Kristus i kvinnen? Hvor finner vi røttene til en kvinnelige Kristus-identitet i Bibelen og i Tradisjonen?

Kristus forener hele mennesket, både mann og kvinne, med Gud i sin Person. Det er derfor grunn til spørre: Med kun mannlige prester, mangler ikke Kristus-representasjonen noe av det fullstendige menneskelige bildet når det gjelder «substansen» i det ministerielle prestedømmet?

JEANNE WREDEN

Jeanne Wreden (f. 1949) ble katolikk i 1980 og legdominikaner i 1982. Hun var ballettdanser til 1974, da hun begynte å studere ved Universitetet i Oslo.

Hun tok eksamener i matematikk, fysikk og kjemi før hun tok fatt på teologi. Wreden avla teologisk embetseksamen i 1985. Deretter studerte hun ved Diakonhjemmets sykepleierskole og ble offentlig godkjent sykepleier i 1988. Hun har hatt sitt virke ved sykehus og i hjemmesykepleien, og hadde i en periode egen praksis som homeopat. Nå arbeider hun ved et sykehjem i Oslo.

*Jeanne Wreden har vært leder for legdominikanernes fraternitet i to perioder, frem til 2012. Hun var dessuten koordinator for alle Nordens legdominikanerfraterniteter i fem år. Tidligere har hun skrevet bøkene **Dominikanerne. Klosterliv i Norge (1989)** og **Kvinnens plass i Kirken (2013)** – og publisert flere artikler og oversettelser.*

PAVEN OG JØDENE Sakte, men sikkert begynner det sanne bildet av pave Pius XII å bli kjent. Han gjorde store anstrengelser for å bekjempe nazismen og redde jøder.
FOTO: AP Photo/NTB Scanpix

Fake news om Pius XII

Det har i det siste vært snakket mye om falske nyheter, såkalte fake news, som om dette skulle være et helt nytt fenomen. Men ser man nærmere på historien, er det få institusjoner som så ofte har vært offer for fake news som nettopp Den katolske kirke. Et klokkerent eksempel er forvrengningen av Pius XIs forhold til Holocaust under andre verdenskrig.

TEKST CHARLOTTA SMEDS

FORANDRET Til tross for at paven rett etter krigen ble hyllet, også fra juridisk hold, for sitt heltemot, sitt moralske lederskap, sin sterke opposisjon mot nazismen og for innsatsen som reddet tusenvis av forfulgte jøder, ble tonen helt forandret i forbindelse med den kalde krigen. Pave Pius XII ble i stedet anklaget for å ha vært taus og skulle ha forholdt seg likegyldig overfor jødernes skjebne og han skal ha vært venn med nazistene. Dette vrengebildet fortsatte å vokse med årene, og nådde en slags topp med utgivelsen av John Cornwells bok *Hitler's Pope* i 1999.

Selv om anklagene mot Pius XII ble ordentlig besvart og tilbakevist av fremstående historikere, hadde det generelle bildet av en nazivennlig pave fått feste seg. Da pave Frans besøkte Auschwitz i juli 2016, under sin reise til Polen, uttalte en BBC-journalist i en sending at «...taushet var Den katolske kirkes svar da Nazityskland demoniserte og forsøkte å utrydde jødene fra Europa».

VATIKANRADIOEN Men Den katolske kirke var ikke taus under Holocaust. Pavens radio, Vatikanradioen, var blant de første store stemmene som offentlig fordømte nazistenes grusomheter mot jøder og katolikker i Polen. Under sitt pontifikat benyttet paven seg personlig av Vatikanradioen 191 ganger.

Hitlers propagandaminister, Joseph Goebbels, sa i april 1941 at Vatikanradioen

var «altfor ubehagelig og burde ties i hjel», hvilket førte til at paven økte antall sendinger. I sin julehilsen i 1942 fordømte pave Pius XII utryddelsen av mennesker basert på deres «rase eller herkomst», hvilket førte til at nazistene kalte paven for «...en talsmann for de jødiske krigsforbryterne».

ANTI-NAZISTISK Den Hellige Stol var sterkt kritisk både til nazismen og kommunismen allerede fra 1920-tallet og under 1930-tallet. Kardinal Pacelli, senere Pius XII, hadde tjenestegjort som diplomat i Tyskland før krigen og som statssekretær under Pius XI.

Han hadde hjulpet sin forgjenger med å skrive den anti-nazistiske encyklikaen *Mit brennender Sorge* i 1937. Da kardinal Eugenio Pacelli ble valgt til pave i 1939, viste Tyskland sin motvilje ved ikke å sende en representant til høytiden. Pius XII ga senere retningslinjene for sitt pontifikat med encyklikaen *Summi Pontificatus* hvor han fordømmer anti-semittisme, krig, totalitære ideologier og den nazistiske forfølgelsen. Katolikker overalt ble oppfordret til medlidenhet og hjelpeinnsats for krigens ofre.

KIDNAPPET Under den tyske okkupasjonen av Roma vinteren 1943-44, fikk msgr Montini gjennom etterretningstjenesten, nyss om at Den tyske overkommandoen planla å kidnappe og deportere paven. Midt på natten oppsøkte msgr Montini Vatikanmuseets sjef, Nogara, for å få hjelp

til å finne et passende hjemmested for paven. I museumssjefens etterlatte opptegnelser, finnes en detaljert beskrivelse av den nattens redsler og gru.

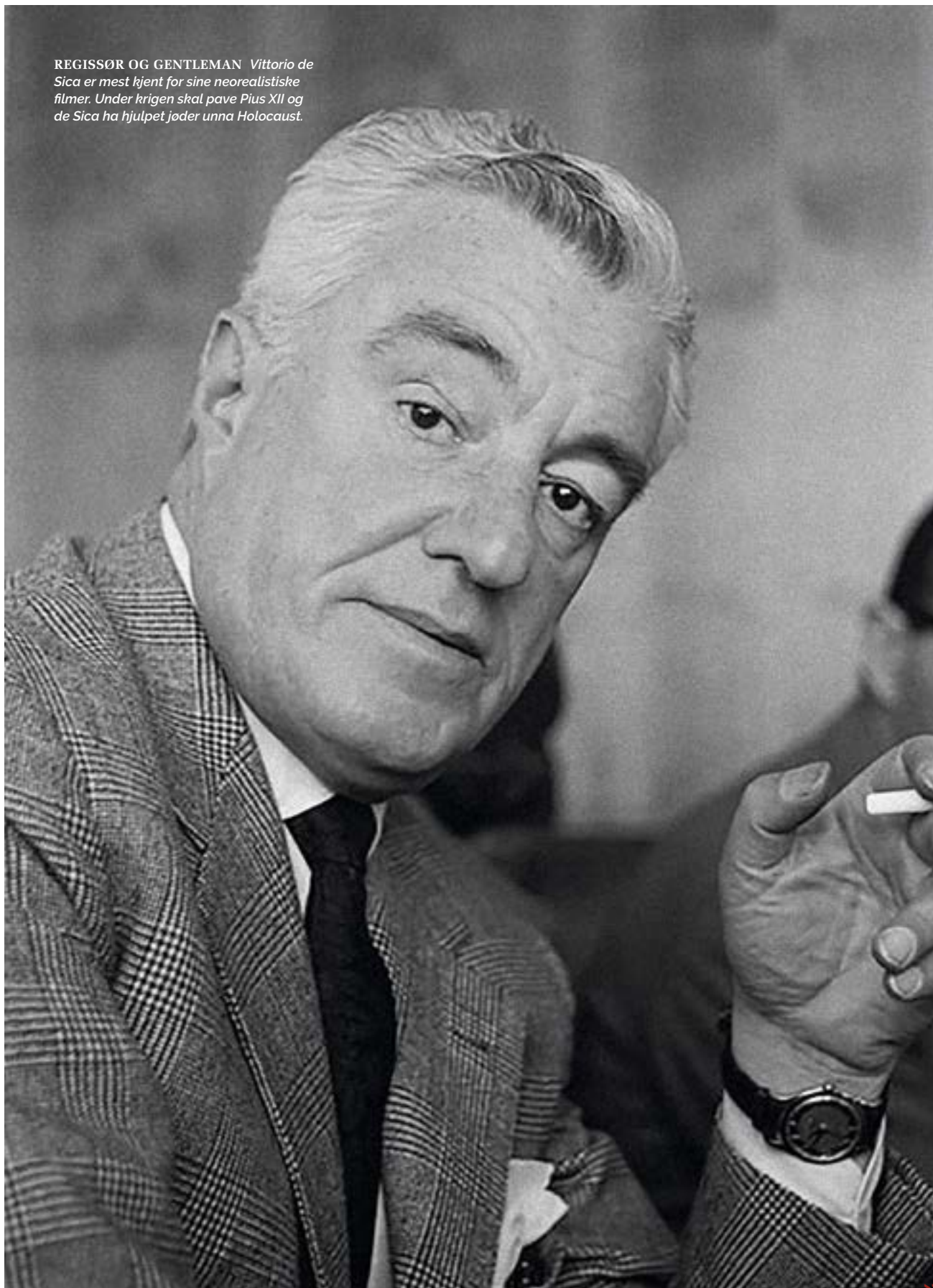
Til tross for risiko og farer, ble klostre i Roma oppfordret til å skjule forfulgte jøder, hvilket blant annet skjedde hos Birgittasøstrene på Piazza Farnese. Selv Vatikanet ble et skjulested for Romas jøder, blant andre for byens fremste rabbiner, Israel Zolli, som var god venn av paven. Etter krigen konverterte Zolli og valget navnet Eugenio for å hedre pave Pius XII.

REDDET MANGE Sakte, men sikkert begynner man å anerkjenne de anstrengelser og den innsatsen Pius XII gjorde. Både ikke-jødiske og jødiske historikere hevder nå at Den katolske kirke reddet livet til hundretusener av jøder i Europa, under pavens lederskap og støtte.

Da en jødisk rabbiner etter krigens slutt, høsten 1945, takket pave Pius XII for alt han hadde gjort for dem, svarte han: «Jeg er bare lei meg for at jeg ikke fikk reddet flere jøder».

Charlotta Smeds er redaksjonssjef i Vatikanradioen i Roma. Artikkelen har også vært trykket i Katolskt magasin.

REGISSØR OG GENTLEMAN *Vittorio de Sica er mest kjent for sine neorealistiske filmer. Under krigen skal pave Pius XII og de Sica ha hjulpet joder unna Holocaust.*

Reddet 300 jøder

En bevisst trenert filminnspilling, pave Pius XII og filmregissøren Vittorio de Sica reddet 300 jøder fra nazistenes konsentrasjonsleire på tampen av andre verdenskrig.

TEKST HANS ROSSINÉ

UTROLIG Den utrolige historien har vært lite kjent og enkelte har også betvilt at alle opplysningene i den stemmer, men den ble videreformidlet bl.a. av den seriøse italienske avisen *Il Corriere della Sera* for en tid tilbake. Foranledningen var at den legendariske, italienske filmregissøren Vittorio de Sicas sønn, Christian de Sica, ønsket å lage en film bygget over den spennende historien fra krigens dager.

Vittorio de Sica lagde flere filmer på 1940-tallet i samarbeid med Vatikanets filmsenter. Filmen *The Gate of Heaven* («Himmelens port») ble bestilt av filmsenteret i 1943, angivelig med pave Pius XII velsignelse. Produksjonsselskapet var Orbis, som var tilknyttet Centro Cattolico Cinematografico. Manuset ble skrevet av Cesare Zavattini og den kjente katolske forfatteren Diego Fabbri, som også jobbet i filmsenteret.

LORETO Handlingen i filmen dreier seg om et tog fullt av pilegrimer, syke og uføre på vei til Det hellige hus i Loreto i håp om helbredelse. Av filmselskapet Orbis fikk de Sica en produksjonsrådgiver stilt til rådighet som skulle følge opp filminnspillingen fra Vatikanets side. Hans navn var Giovanni Battista Montini, han var prest – og ble senere bedre kjent som pave Paul VI.

Filmsettet ble installert i og rundt Basilica di San Paolo fuori le mura, den største basilikaen i Roma etter Peterskirken og lokalisert på et område som tilhører Vatikanet. Loreto-kulisser og scenografien til pilegrimstoget ble etter sigende reist inne i basilikaen. Alle som jobbet med filmen bodde også der. Innspillingen startet i slutten av februar 1944.

Men de Sica og Den Hellige Stol hadde en plan; de ønsket å benytte filminnspillingen til å redde jøder og politiske dissidenter unna nazistenes klør. Derfor inngikk de en hemmelig avtale: filminnspillingen skulle pågå helt til «tyskerne hadde forlatt Roma». Det skulle skje ved at man hyrte inn over 300 jøder som statister, og at man skyldte på tekniske problemer og kunstneriske årsaker når noen spurte om hvorfor filminnspillingen drøyde og drøyde og tok så lang tid.

GHETTOEN Ifølge de Sicas sønn, Christian, hadde faren og manusforfatteren Zavattini, kommet på tanken om å redde jøder en dag mens de satt på en restaurant i ghettoen i Roma og diskuterte manus. De så jøder bli deportert, konfererte med Vatikanet og begynte å hyre inn jøder som statister.

Enkelte ante likevel ugler i mosen. Den beryktede og brutale løytnant Pietro

Koch stusset over antall statister og innspillingsdager og stormet filmsettet i begynnelsen av mars 1944 og arresterte 60 personer.

PÅ OVERTID Men innspillingen fikk likevel fortsette siden den sto under Vatikanets beskyttelse og foregikk på Vatikanets territorium. Vatikanets beskyttelse hjalp også de Sica til å hyre inn et stjernelag: skuespillerne Massimo Girotti og Maria Mercader (hun ble senere de Sicas hustru og var for øvrig halvsøsteren til Ramón Mercader, mannen som myrdet Leo Trotski i Mexico i 1940).

Filminnspillingen ble avsluttet den 5. juni 1944, datoen da De allierte endelig hadde frigjort Roma. Da var filminnspillingen godt på overtid. De Sica var for lengst gått tom for film. Skuespillerne spilte riktignok scenene sine foran kameraer som rullet og gikk, men det var på liksom. For det var ikke film inne i kameraene.

GOEBBELS Vittorio de Sica hadde flere gode grunner til å jobbe for Det katolske kinematografiske senter. Den fascistiske regjeringen i Italia ville ha ham til å hjelpe nazistenes propagandaminister Joseph Goebbels med å bygge opp et nytt, stort italiensk filmsenter i Venezia. Men i og med at han allerede jobbet for Vatikanet, kunne han lettere si nei.

De Sica lagde flere filmer med religiøst innhold under Vatikanets beskyttelse på både 1930- og 1940-tallet. Han hadde startet karrieren som filmregissør med en rekke kommersielle filmer, men ønsket å lage filmer med større engasjement. Han var selv aktiv katolikk, hadde sågar startet sin karriere som barneskuespiller i ulike kirkespill under kyndig veiledning av den lokale presten i hjembyen Sora, øst for Roma.

VANT OSCAR Vittorio de Sica (1901-1974) er en av tidenes viktigste italienske filmskapere. Han var både skuespiller, manusforfatter og regissør. Hans karriere strakte seg over 55 år, han regisserte 35 filmer, spilte i 150 og vant fire Oscars. Skuespillerkarrieren begynte for alvor i 1920-årene. På 1930-tallet ble han landskjent som sjarmørskuespiller og spilte i flere lette komedier.

Men det er som pioner innen den italienske neorealismen at han er internasjonalt mest kjent. Neorealismen var italiensk films gullalder, fra 1944 til rundt 1952. Etter krigen ønsket regissører som Rossellini, Fellini, Visconti, de Santis og de Sica å lage filmer som speilet den italienske virkeligheten, gjerne med en politisk eller sosial brodd. De skulle vise frem, nådeløst og ærlig, brokker av etterkrigs-Italia.

HVERDAGEN De Sica ville få frem den harde italienske hverdagen og de sosiale og moralske problemene som oppsto i den vanskelige tiden etter Den andre verdenskrig. Kjente filmer fra hans hånd i

denne perioden er *Skopusserne* fra 1946, *Sykkeltvvene* fra 1948, *Miraklet i Milano* fra 1951 og *Umberto D* fra 1952. Alle er enkle og sannferdige fortellinger, flere har barn og amatører i de store rollene, de behandler sosiale temaer blant folk med små midler – og de bæres som regel av en sterk underliggende tro på nestekjærlighet og menneskenes store fellesskap.

De fleste av de neorealistske filmene er dokumentarpregede. Regissørene tok med seg kameraene ut i gatene og skjøt på location. Noe som ikke bare hadde å gjøre med en kunstnerisk nyorientering, men også med det faktum at de store filmstudioene i Cinecitta var blitt bombet under krigen.

KUNSTNERISK MOT – Vi skapte ikke neorealismen for å spare penger. Den ble skapt ut fra det motet vi hadde til å fortelle sannheten og ut fra et sterkt ønske om å ta kameraene ut i virkeligheten hvor folk levde livene sine, sa de Sica i et intervju.

De neorealistske filmene var kunstneriske suksesser, men ble aldri noen store kassa-suksesser. De Sica gikk derfor etter hvert over til å regissere mer innbringende filmer, blant annet for Hollywood. Og ikke minst filmer med Italias store verdensstjerne Sophia Loren.

Sophia Lorens gjennombrudd som film-skuespiller skjedde i 1954 da de Sica hadde hyret henne inn til filmen *Napolis*

gull. De to skulle lage 14 filmer sammen, blant dem *To kvinner* i 1960, *I går, i dag og i morgen* i 1963 og *Ekteskap på italiensk* i 1964.

De Sica fortsatte også som skuespiller og ble nominert til en Oscar for sin rolle i filmen *A Farewell to Arms* i 1957, basert på Hemingways berømte roman.

JØDENES SKJEBNE Som regissør kombinerte han senere sin lærdom fra de neorealistske filmene med Hollywoods krav til moderne fortellerteknikk. Han vant en Oscar for *Finzi-Continis have* i 1971. På sett og vis sluttet ringen med denne filmen som startet med innspillingen av *The Gate of Heaven* under krigen. *Finzi-Continis have* bygger på Giorgio Bassanis roman fra 1962. Den forteller om livet til italienske jøder i den nord-italienske byen Ferrara, og deres skjebne under fascismen fra Mussolinis valgseier i 1924 og til andre verdenskrig. De Sicas siste film var *Kjærlighetsreisen* i 1974, basert på en roman av Luigi Pirandello og med ingen ringere enn Richard Burton og Sophia Loren i hovedrollene.

Historien om jødene og innspillingen av *The Gate of Heaven*, ble sjelden nevnt i de intervjuene de Sica senere ga. I et intervju oppsummerte han imidlertid karrieren sin slik: «Hvis jeg virkelig har lykket med noe, så er det å kjenne mine begrensninger».

ANTISEMITTISME «Finzi-Continis have» foregår i Nord-Italia i 1930-årene. DeSica vant en Oscar for filmen i 1971. På bildet Dominique Sanda som Micol og Lino Capolicchio som Giorgio.

Vi elsker Den hellige Kirke, som er **vår Mor**

TEKST **BERISLAV GRGIĆ**, BISKOP-PRELAT AV TROMSØ

Herre, hjelp oss å leve sammen i enighet

Ingen bønn (unntatt Fader vår og Hill deg, Maria) har jeg bedt oftere i de siste tre år enn denne bønn: *Herre, hjelp oss og alle dine troende til å forbli faste i troen, å leve sammen i enighet og tilskynde hverandre til nestekjærlighet og gode gjerninger.*

Vi som bor så høyt oppe i nord er noe for oss selv, også når det gjelder situasjonen for den katolske kirke i Norge. Daværende fylkesmann Svein Ludvigsen sa i sin tale ved min bispeordinasjon (2009) følgende ord: *Vi nordlendinger er ikke som andre, (...) vi som bebor ditt bispedømme praktiserer lite begreper som understatement, vi er svært åpne, taler særdeles direkte og benytter ofte store bokstaver i vår argumentasjon, men for det meste er vi også gjestfrie.*

Det han sa den gang, har vært til hjelp og oppmuntring for min tjeneste her i nord. Under en vanskelig periode skrev jeg i mars 2015 til mine troende: Vi elsker dere, kjære Jesus, Maria og Josef, og vi elsker Den hellige Kirke, som er

vår Mor. Vi husker at enhver akt av ren kjærlighet er av større verdi enn alt annet. Allerede i mai 2015 besluttet jeg at vi skulle tilbakebetale en del av den mottatte støtte fra staten og kommunene. 14. mai 2015 skrev jeg til fylkesmannen i Troms at Tromsø stift er innstilt på å refundere tilskudd for problematiske registreringer for årene 2011 til 2014. Og det har vi gjort.

Jeg ønsker å rette min inderlige bønn – denne gangen ikke bare til de troende i Tromsø stift, men til de troende i hele Norge – om å be denne bønnen: Herre, hjelp oss og alle dine troende til å forbli faste i troen, å leve sammen i enighet og tilskynde hverandre til nestekjærlighet og gode gjerninger.

Presten skal være en som står på vakt

Samtidig ønsker jeg å rette en stor takk til alle våre prester og ordensfolk, i hele Norge, og jeg vil oppmuntre dere idet jeg nå gjør til mine egne disse ord som pave Benedikt XVI sa i sin preken ved Oljevigselsmessen, skjærtorsdag 2008: *Presten skal være en som står på vakt. Han skal holde vakt mot det ondes inntrengende makter. Han skal holde verden våken for Gud. Han skal være en som står oppreist: Oppreist overfor tidens strømninger. Oppreist i sannheten. Oppreist ved at man står for det gode. Å stå overfor Herren må dypest sett også være å innestå for menneskene overfor Herren. Og det må være å innestå for Kristus – for hans ord, hans sannhet, hans kjærlighet. Presten må stå oppreist, være fryktløs og beredt til å tåle pryl for Herrens skyld. Apostelgjerningene sier om apostlene: «De var lykkelige over å være funnet verdige til å bli vanæret for Navnets skyld» (5,41). Jeg vet at dette gjelder også en biskop, men ønsker å be dere, våre prester og ordensfolk: Glem ikke disse ord! Alt mer fordi vi elsker Den hellige Kirke, som er vår Mor.*

NAVN: Francisca Medina de Alba, men alle kaller meg Paqui.

ALDER: 52 år

BOR: Oslo, men fra Andalucía i Spania

YRKE: Helsefagarbeider

- Hvilken søndagsrett vil du anbefale?

- Carne guisada con patatas fritas, kjøttgryte med stekte poteter.

- Hvorfor anbefaler du retten?

- Fordi det er en rett som er veldig enkel å lage, men allikevel er den veldig saftig og kraftig på smak.

- Min mor lagde denne retten i Andalucía i Spania og familien min pleide å samles for å spise den sammen. Den var så god at vi alle «slikket fingrene» som det sies på spansk, når vi var ferdig. Det er også veldig viktig at man lager stekte poteter, eller pommes frites til retten, slik at den blir et helt måltid. Uten poteter blir det ikke det samme.

- Hva sier folk når de får servert denne retten av deg?

- De sier at jeg må lage den igjen, og at de vil ha en porsjon til!

Vil du dele din favorittoppskrift på søndagsmiddag med St. Olavs lesere?

Kontakt Kathrine Låver:
Kathrine.laver@katolsk.no

Min ^{spanske} søndagsmiddag

«De sier at jeg må lage den igjen, og at de vil ha en porsjon til»

FRANCISCA MEDINA DE ALBA

CARNE GUISADA SPANSK KJØTTGRYTE

Ingredienser (2 personer)

- ½ kg bog av storfe uten ben
- 2 ss olivenolje til steking
- 2 mellomstore løk
- 6 cherrytomater
- 2 hvitløksfedd
- 2 gulrøtter
- 100 gram erter
- 100 gram strimlet rød paprika
- 1 ts paprika (malt)
- ½ ts muskatnøtt (malt)
- 3 laurbærblad
- 125 ml hvitvin
- 1 buljongterning
- Salt etter smak

Slik gjør du:

1. Skjær kjøttet i ca. 3 x 3 cm store terninger.
2. Hakk løken, tomatene og hvitløkfeddene.
3. Ha oljen i en gryte og stek de oppkuttede grønnsakene til løken blir myk (gjennomsiktig).
4. Hell den stekte blandingen over i en blender og miks den til den får en jevn konsistens.
5. Hell blandingen så tilbake i gryten og ha i kjøttet.
6. Når kjøttet er gjennomstekt, hell i vinen og bland inn resten av ingrediensene. Salt etter smak.
7. Hell så i lunnet vann til det dekker kjøttet. Legg på lokk og la det koke forsiktig opp. Senk varmen og la det trekke på svak varme i ca. 1 time til kjøttet er mørt. Pass på at det ikke koker tørt.

Retten serveres med stekte poteter.

Ny norsk-polsk ordbok

Ole Michael Selberg har brukt over 20 år på utarbeide den mest omfattende norsk-polske ordboken noensinne. Nå er den utkommet på Kunnskapsforlaget.

Da han begynte på verket, bodde det mindre enn 5000 polakker i Norge.

Nå er det nærmere 100 000. De fleste er katolikker.

TEKST NILS HEYERDAHL

Selberg har i hele sitt yrkesliv undervist i polsk språk og litteratur ved Universitetet i Oslo. Han er også en høyt anerkjent oversetter, som behersker både bokmål og nynorsk, og har vunnet Bastianprisen, Norsk Oversetterforenings pris for fremragende oversettelse av et skjønnlitterært verk for Tadeus Rózewicz: *Kvitt ekteskap*.

Alt tyder på at behovet for en norsk-polsk ordbok har vokst betydelig mens du har sittet og arbeidet i ditt studerkammer?

– Alle polakker i Norge har kanskje ikke bruk for et så stort verk i det daglige, men mange vil nok kunne ha glede av det. Utviklingen fra den gang jeg begynte å studere polsk på 1960-tallet er interessant. Da var det få polakker her, og mange av dem var slike som var blitt sendt på tvangsarbeide til Norge under annen verdenskrig, og som så hadde valgt å bli her. Men etter de store endringene som siden skjedde i Polen,

med Solidaritetsbevegelsen, kommunismens fall og til slutt landets inntreden i EU og det frie arbeidsmarked, har det jo tatt helt av. Behovet har økt betraktelig for hjelpemidler til språklig kommunikasjon og forståelse mellom polakker og nordmenn.

Jeg brukte et litt sjeldent og gammeldags ord: studerkammer. Er det registret i din ordbok?

– Ja, det er der. Jeg synes det er viktig å ha med også eldre og sjeldnere ord. Det er nyttig når man skal lese norsk litteratur og ikke bare beveger seg innenfor dagligspråket. På den annen side har jeg tatt med en del dialektord som bare brukes i bestemte områder av landet. Slik som det trønderske ordet *tussig*.

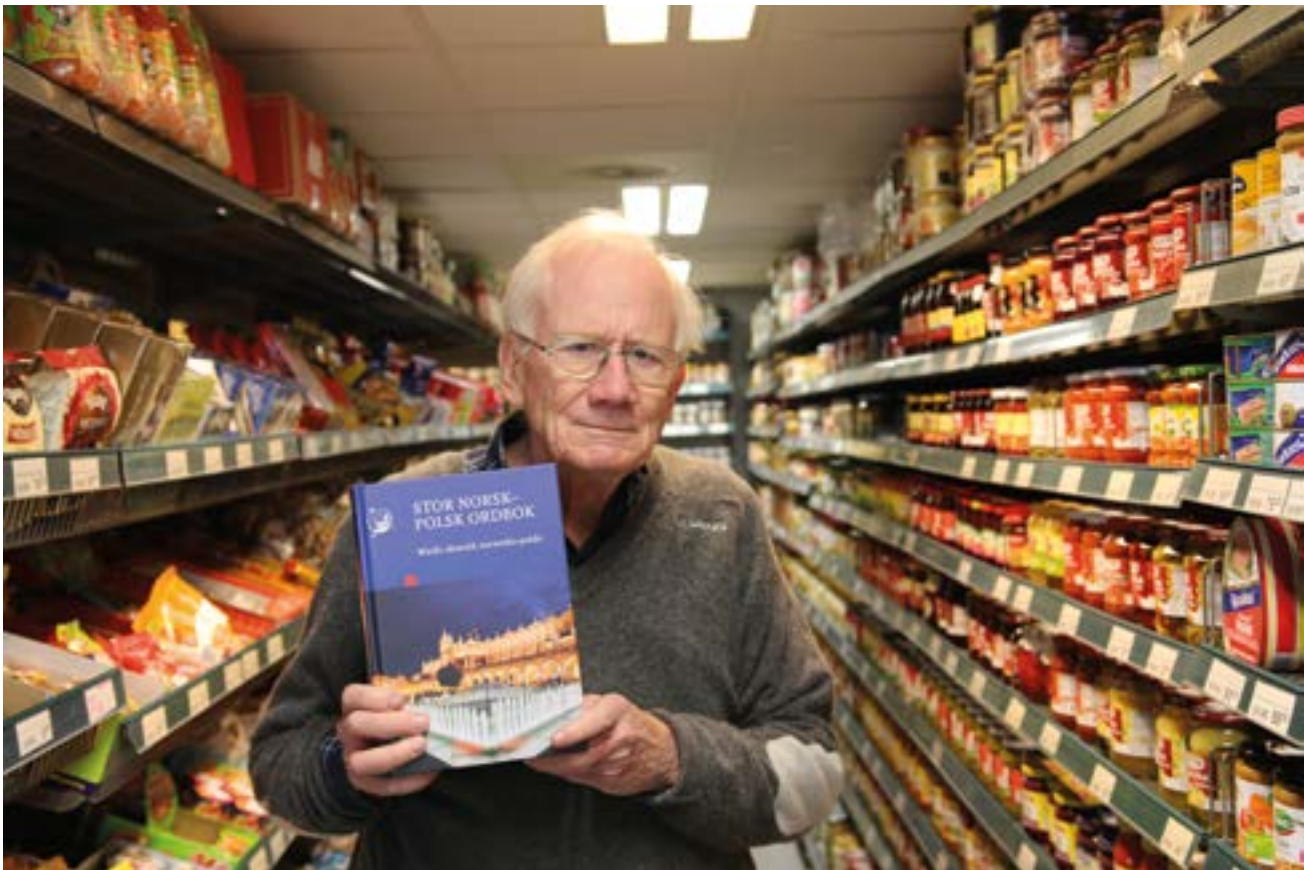
Som betyr?

– Slå opp og les!

Hvor mange oppslagsord er det i ordboken?

– Godt over 70 000. Men én ting er hva et ord betyr, en annen ting er hvordan det brukes. Ordboken gir stor plass til eksempler på faste uttrykk og såkalte idiommer: uttrykk som ikke kan oversettes ordrett til et annet språk. Det er ikke nok å vite hva «lett» betyr og «tråd» betyr for å forstå et uttrykk som «lett på tråden»! Og oversetter man det ord for ord til et annet språk, blir det ubegripelig.

Jeg har også tatt med ord og uttrykk som man ofte ikke finner i andre og mindre ordbøker, f.eks. begreper knyttet til den katolske kirke, som de fleste polakker som bor i Norge tilhører – hva enten de er behørig registrert eller ikke! Ord som *ministrant*, *kommunion*, *kompletorium*, *vigilie*, *konsekrasjon*, *ferming*, *retrett* (der norske lutheranere sier og skriver *retreat*). Ordet *prest* finner man

ENESTÅENDE Tidligere universitetslektor Ole Michael Selberg står bak den mest omfattende norsk-polske ordboken noensinne. Her fotografert blant polske ord og matvarer i butikken Pollitrus i Oslo. FOTO Hans Rossinè

selvfølgelig i alle ordbøker, men på polsk er det langt mer differensiert. *Prezbiter* = prest, uansett kirkesamfunn, *pastor* = protestantisk prest, *ksiądz* = katolsk prest, *pop* = ortodoks prest, *duchowny* = en geistlig person generelt og *proboszcz* = sogneprest.

Det siste ordet du nevnte er et godt eksempel på hva en uskolert nordmann umiddelbart oppfatter som vanskelig i polsk: en opphopning av konsonanter, med rike forekomster av bokstavene c og z. Dertil aksent-tegn som vi ikke er vant til. Er uttalen vanskelig?

– Nei, polsk uttale er overraskende nok veldig enkel. Kan du reglene for polsk rettskrivning, kan du ut fra skriftbildet uttale praktisk talt ethvert polsk ord korrekt.

«Ord, ord, ord», sier Hamlet. Han var visst lei dem. Det er ikke du blitt?

– Nei, for meg er det svært tilfredsstillende å arbeide med ord og lage ordbok. Det er et langt lerret å bleke, men lerretet består av små strekninger som skal tilbakelegges. Og da er det ikke så enormt og overveldende som det kanskje kan synes, og du kommer over mye interessant underveis.

Hvorfor ble det akkurat polsk du valgte, og ikke serbo-kroatisk eller litauisk?

– Tilfeldigheter, som så mye i livet. Jeg begynte med klassisk filologi og tok latin som fag ved Universitetet i Oslo. Så søkte jeg meg inn på Forsvarets russiskkurs – en fin måte å avtjene verneplikten på. Jeg tok eksamen i russisk, og lurte på om jeg ikke skulle begynne med tysk. Men så fikk jeg se at det var utlyst et stipendium for et opphold i Polen. Jeg søkte og var så heldig å få det. Jeg reiste dit, og dermed var min skjebne beseglet. Hadde stipendiekomitéen avslått den

gangen, hadde jeg kanskje holdt på noe helt annet.

Forresten, du har nok ikke rukket å slå opp, så jeg får vel røpe at det trønderiske dialektordet *tussig* betyr *mozolny*.

Ja???

– Altså *slitsom*, på standardnorsk!

FELLESERKLÆRING FRA LUND-MØTET

Hvem skulle ha trodd det? På 1500-tallet oppstod den lutherske reformasjonen, som førte til både religiøs splittelse og politiske stridigheter. Når man i år feirer 500-års-jubiléet for reformasjonen, ser vi en påfallende og gledelig tilnærming mellom lutherske kirkesamfunn og Den katolske kirke. Dette er resultatet av mange års økumenisk arbeid.

*En viktig etappe var en **Felleserklæring om rettferdiggjørelseslæren**, som ble inngått mellom Det lutherske verdensforbund og Den katolske kirke i 1999. I 2015 publiserte en luthersk-katolsk arbeidsgruppe dokumentet **Fra konflikt til fellesskap**, som ga noen retningslinjer for økumenisk samarbeid. Som en forberedelse til reformasjonsjubiléet kom i fjor høst et hyrdebrev fra Den nordiske bispekonferansen, hvor biskopene minnet om den viktige erklæringen fra 2015. Siste etappe hittil fant sted da reformasjonsjubiléet ble åpnet i Lund sist høst. Da undertegnet pave Frans og biskop Munib Younan på vegne av Det lutherske verdensforbund den felles uttalelsen som St. Olav nedenfor publiserer i norsk oversettelse.*

HELGE ERIK SOLBERG

Felles uttalelse ved katolsk-luthersk minnemarkering for reformasjonen

«Bli i meg, så blir jeg i dere. Slik som grenen ikke kan bære frukt av seg selv, men bare hvis den blir på vintreet, slik kan heller ikke dere bære frukt hvis dere ikke blir i meg.»

(JOH. 15.4)

FRA KONFLIKT TIL FELLESSKAP

Med denne felles uttalelsen uttrykker vi gledesfylt takknemlighet til Gud for denne anledningen til felles bønn i Lund domkirke, i det vi begynner markeringen av 500-års-minnet for reformasjonen. Femti år med vedvarende og fruktbar økumenisk dialog mellom katolikker og lutheranere har hjulpet oss til å overvinne mange forskjeller, og har gitt vår gjensidige forståelse og tillit større dybde. På samme tid har vi kommet nærmere hverandre gjennom felles tjeneste for våre neste – ofte under forhold med lidelse og forfølgelse. Gjennom dialog og felles vitnesbyrd er vi ikke lenger fremmede. I stedet har vi lært at det som forener oss er større enn det som skiller oss.

Samtidig som vi er dypt takknemlige for de åndelige og teologiske gaver vi har mottatt gjennom reformasjonen, bekjenner vi overfor Kristus at vi sørger over at lutheranere og katolikker har såret kirkens synlige enhet. Teologiske forskjeller har vært ledsaget av fordommer og konflikter, og religion har vært redskap for politiske formål. Vår felles tro på Jesus Kristus og vår dåp krever av oss daglig omvendelse, og at vi ved den kaster fra oss de historiske uenighetene og konflikter som hindrer forsoningens tjeneste. Selv om fortiden ikke kan forandres kan det som huskes, og hvordan det huskes, forandres. Vi ber om helbredelse for våre sår og for de minnene som tåkelegger vårt syn på hverandre. Vi tar

ettertrykkelig avstand fra alt hat og all vold, både før og nå, og spesielt det som skjer i religionens navn. I dag hører vi Guds bud om å sette til side alle konflikter. Vi erkjenner at vi er frigjort av nåde til å bevege oss mot det fellesskapet som Gud vedvarende kaller oss til.

FORPLIKTELSE TIL FELLES VITNESBYRD

Når vi nå beveger oss forbi de historiske episodene som tynger oss, forplikter vi oss til å vitne sammen om Guds barmhjertige nåde, gjort synlig i den korsfestede og oppstandne Kristus. Vi er klar over at måten vi forholder oss til hverandre på former vårt vitnesbyrd om evangeliet. Vi forplikter oss derfor til fortsatt vekst i det fellesskap som har

I DIALOG *Biskop Munib Younan og Pave Frans.*

sitt opphav i dåpen, idet vi søker å fjerne resterende hindringer på veien mot full enhet. Kristus ønsker at vi skal være ett, slik at verden kan tro (cf. Joh 17.23).

Mange medlemmer av våre fellesskap lengter etter å motta nattverden ved ett bord som konkret uttrykk for full enhet. Vi kjenner smerten hos dem som deler hele sitt liv med hverandre uten å kunne dele Guds frelsende nærvær ved nattverdbordet. Vi erkjenner vårt felles pastorale ansvar for å tilfredsstille våre menigheters åndelig tørst og hunger etter å bli ett i Kristus. Vi lengter etter at dette såret i Kristi legeme kan bli helbredet. Dette er målet for våre økumeniske bestrebelsler som vi ønsker å fremme, også ved å fornye vår forpliktelse til teologisk dialog.

INSPIRASJON, OPPMUNTRING OG STYRKE Vi ber til Gud om at katolikker og lutheranere kan være i stand til å vitne sammen om Jesu Kristi evangelium og innby menneskeheten til å høre og motta det gode budskap om Guds frelsende handling. Vi ber til Gud om inspirasjon, oppmuntring og styrke, slik at vi kan stå sammen i tjenesten, og styrke menneskers, særlig de fattiges, verdighet og rettigheter, ved å arbeide for rettferdighet og forkaste alle former for vold. Gud kaller oss til å være nær hos alle som lengter etter verdighet, rettferdighet, fred og forsoning. Spesielt i dag hever vi våre røster for å stanse den

volden og ekstremismen som berører så mange land og samfunn og talløse søstre og brødre i Kristus. Vi oppfordrer sterkt lutheranere og katolikker til å arbeide sammen for å ta i mot fremmede, komme dem til unnsetning som har måttet flykte fra krig og forfølgelse, og forsvare flyktingers og asylsøkeres rettigheter. Mer enn noen gang før forstår vi at vår felles tjeneste i denne verden også må omfatte Guds skaperverk som lider av overutnyttelse og virkningene av en grådighet som aldri blir tilfredsstillt. Vi anerkjenner kommende generasjoner rett til å nyte Guds verden med hele dens potensiale og skjønnhet. Vi ber om forandring i hjerter og tanker som kan føre til kjærlige og ansvarlige måter å forvalte skaperverket på.

ETT I KRISTUS Ved denne løfterike anledningen uttrykker vi vår takknemlighet til brødre og søstre som representerer forskjellige verdensomspennende kirkefamilier og fellesskap som her er til stede og deltar sammen med oss i bønn. Etter som vi forplikter oss på nytt til å bevege oss fra konflikt til fellesskap, gjør vi det som delaktige i det ene Kristi legeme som vi er innlemmet i ved dåpen. Vi innbyr våre økumeniske partnere til å minne oss om våre forpliktelser og til å oppmuntre oss. Vi ber dem fortsette å be for oss, gå sammen med oss, og støtte oss i det å leve ut de forpliktelsene vi uttrykker ved vår bønn i dag.

TIL KATOLIKKER OG LUTHERANERE VERDEN OVER Vi oppfordrer alle lutherske og katolske menigheter og fellesskap til å være modige og kreative, glade og håpefulle i deres forpliktelse til å fortsette på den store reisen foran oss. I stedet for fortidens konflikter er det enhetens gave fra Gud som skal lede samarbeidet og styrke vår solidaritet. Ved å nærme oss Kristus i tro, be sammen, lytte til hverandre og leve ut Kristi kjærlighet i våre relasjoner, åpner vi oss – katolikker og lutheranere – for Den treenige Guds makt. Når vi er rotfestet i Kristus og vitner om ham, fornyer vi vårt forsett om å være trofaste forkynnere av Guds grenseløse kjærlighet til hele menneskeheten.

Lund, Sverige, 31. oktober 2016

*H.H. pave Frans,
på vegne av Den katolske kirke*

*President, biskop Munib Younan,
på vegne av
Det lutherske verdensforbund*

Splid eller samtale?

Noen tanker om økumenisk virksomhet.

TEKST HELGE ERIK SOLBERG

LUTHERSK UNNSKYLDNING? I slutten av mars skrev broder Haavar Simon Nilsen OP i avisen Vårt Land at *i år sømer det seg at lutherske biskoper ber om orsaking for alle skader lutherdomen har ført med seg*. I senere artikler i aviser og på sosiale medier har han gitt uttrykk for at det er viktig primært å presisere og forsvare katolsk tro når man diskuterer økumeniske spørsmål. Disse artiklene førte naturlig nok til en livlig debatt i ulike medier. Han har fått støtte av bl.a. professor emeritus Bernt Torvild Oftestad og Roald Flemestad, biskop i Den nordisk-katolske kirke, som begge mener det er riktig å fremheve de konfesjonelle forskjellene. Andre derimot har påpekt at det er mer fruktbart å fokusere på det som er felles i trosgrunnlaget, fordi det gir en åpning til dialog og tilnærming. Denne ytringen er et bidrag til denne debatten.

Da jeg for 60 år siden konverterte til Den katolske kirke, var den økumeniske aktiviteten blant katolikker ganske fattig. Den begrenset seg ofte til *apologetikk* (trosforsvar). En svært polemisk aktør var den katolske presten Johannes van der Burg, som skrev en rekke bøker, pamfletter og artikler med sterke argumenter for katolsk tro. En tilsvarende holdning er fortsatt

HELGE ERIK SOLBERG

- Født i 1937 i Drammen.
- Medisinstudier, spesialisering som laboratorielege (medisinsk biokjemi) og doktorgrad, alt i Oslo. Overlege på Rikshospitalet, pensjonist fra 2005.
- Konverterte til Den katolske kirke i 1957.
- Var på 1960-tallet formann for Unge norske katolikkernes forbund, medlem av (og for en periode også formann for) Legmannsrådet i OKB og i noen år redaksjonsmedlem i tidsskriftet St. Olav.
- Avla evige løfter som legdominikaner i 2009 i en sør-fransk fratinitet og var dens leder i tre år. Overført til fratiniteten i Oslo i 2013.
- Utga i 2010 en bok: **Klokke & katedral. Tanker om tid og evighet** (Efrem forlag). Blogg: <https://somi-etspeil.wordpress.com/>.

ikke sjelden blant dem som konverterer. Årsaken er antakelig ganske enkel: For å rettferdiggjøre overgangen fra en annen konfesjon, må mange i en tid framheve, forklare og forsvare det særkatolske. Denne innstillingen er imidlertid ikke begrenset til konvertitter. Fordi katolikker tilhører en minoritetskirke, står andre også i en viss forsvarsposisjon til medkristne fra andre trossamfunn.

Som ung katolikk var jeg selv også sterkt preget av trosforsvar og hadde mange friske disputer med andre kristne. Senere har jeg endret holdning. Nå gleder jeg meg over at mye er felles i trosgrunnlaget til katolikker og kristne medbrødre. Det gir grunn til dialog i stedet for konfrontasjon.

KONSILET For meg og for mange andre katolikker ble Det annet vaticankonsil et vendepunkt. Konsildekretet om den katolske kirke og de kristnes enhet, *Unitatis Redintegratio* (1964), åpnet døren på gløtt for økumenisk arbeid. Riktignok understrekte konsilet at den hele fylde av midler til frelse kan bare nåes ved Kristi katolske Kirke, den som er den universelle hjelp til frelsen. Men dokumentet skriver også at katolikker skal i glede erkjenne og verdsette de ekte kristne

LUTHER og reformasjonen gav oss åndelige og teologiske gaver.

skatter som stammer fra den felles arv, og som finnes hos våre adskilte brødre. [...] Vi skal heller ikke se bort fra at alt det som Den Hellige Ånds nåde virker i våre adskilte brødres hjerte, også kan bidra til vår oppbyggelse. Alt det som virkelig er kristent, strider jo aldri mot troens ekthet, men kan tvert om alltid føre til en mer fullkommen tilegnelse av Kristi og Kirkens mysterium. Det var ord som åpnet for fruktbar dialog og samarbeid i kjærlighet.

Konsildekretet var bare et skritt på veien; mye har skjedd siden. Arbeidet med *Felleserklæringen om rettfærdiggjørelse* (1999) var en viktig etappe fordi den forente et internasjonalt team av lutherske og katolske teologer i samtalen om et svært kontroversielt emne. De kom fram til at *det finnes en konsensus mellom lutheranere og katolikker når det gjelder de grunnleggende sannheter i rettfærdiggjørelseslæren*, men de presiserte også at *det [finnes] fremdeles spørsmål av ulik vekt som trenger ytterligere klargjøring*. Det er viktig å legge merke til strategien: Teologgruppen identifiserte først hva de kunne være enige om, før de rettet oppmerksomheten mot det som fortsatt skiller – altså ikke i motsatt rekkefølge!

FORPLIKTENDE ERKLÆRING Den siste milepælen hittil var det *The Joint Statement* (2016) som pave Frans og biskop Munib Younan, lederne for henholdsvis Den katolske kirke og Det lutherske verdensforbund undertegnet i Lund sist høst og offentliggjort annetsteds i dette nummer av *St Olav*. Dette dokumentet er ingen teologisk traktat; det er en forpliktende erklæring om vilje til økumenisk dialog. Dokumentet har noen viktige formuleringer, som jeg setter pris på. Det har blant annet en underoverskrift som viser hva de to lederne legger vekt på: *Moving from conflict to communion*. Det er midt i blinken for det jeg argumenterer for! Og litt senere i dokumentet leser vi: *we commit ourselves to further growth in communion rooted in Baptism, as we seek to remove the remaining obstacles that hinder us from attaining full unity*. I holdning og strategi er dette et langt skritt videre fra den forsiktige åpningen i Vatikankonsilets dokument om økumenikk, men det er viktig å merke seg at begge parter erkjenner at det er remaining obstacles.

Det er kanskje lett å tolke meg galt på to fronter. For det første er jeg klar over at

det selvsagt kan bli dialog selv om man starter med å fokusere på det som skiller de kristne konfesjonene fra hverandre. Og på den annen side mener jeg ikke at bare man får i gang en dialog, så kan vi glatte over, og glemme forskjellene. Det er klare forskjeller mellom katolsk og protestantiske konfesjoner, og de forskjellene skal ikke gjemmes bort. Jeg er ikke noen katolsk opprører; jeg vet hva Kirken lærer, og jeg står på trygg katolsk grunn.

Poenget mitt er følgende: Dersom man starter med å lete fram og glede seg over det som ulike kristne trosretninger deler av tro og praksis, er jeg overbevist om at dette gir den beste plattformen for dialog. Da blir det lettere å arbeide konstruktivt og i kjærlighet med det som skiller. Det er rett og slett en bedre økumenisk strategi. Jeg ønsker en ekte samtale og ikke splid.

«Skriften alene»

I dette jubileumsåret for reformasjonen kan det passe med noen enkle betraktninger om kjerneforskjellen mellom lutherdom og katolisisme.

TEKST **GEORG FREDRIK RIEBER-MOHN**

BRØT UT Augustinermunken Martin Luther kom på kant med sin kirke, med paven i spissen, i en slik grad at han brøt ut og skapte en delvis ny teologi. Han hadde all grunn til å gremme seg over sider ved kirkens utvikling i senmiddelalderen. Den var i forfall blant annet med en ytre gjerningskristendom, avlatshandel og utsvevende liv blant geistlige. Det var naturligvis mange, prester, ordensfolk og legfolk, som levde etter evangeliet og kirkens sanne lære, ellers hadde den neppe overlevd. Men forfallet var omfattende.

Luthers brudd med moderkirken ble støyende og kraftig. Han var en betydelig personlighet med stor tillit til egne oppfatninger. Hans personlige og samvittighetsbaserte reaksjon på utglidningene i kirken ble også normerende for den teologi han formulerte i sine teser. Man kan også si det slik at Luthers personlige opplevelse ble løftet opp til høyeste, allmenngyldige norm, som kanskje medførte at tesene fikk en skarpere og mer definitiv form av den grunn.

NORM Den mest fundamentale av tesene var nok denne: *Sola Scriptura* – Skriften alene. Bibelen ble derved gjort til den eneste norm for teologien og tros læren. Her ligger det avgjørende skillet mellom de protestantiske kirkesamfunn og den katolske kirke. Denne tesen innebærer

nemlig at det ikke skal være noe kirkelig hierarki mellom Bibelen og den enkeltes kristnes samvittighet. Det finnes ingen kirkelig autoritet som med bindende virkning bestemmer hvordan Skriften skal forstås. Det er til syvende og sist den enkeltes lesning og tolkning som blir avgjørende for forståelsen.

En annen sak er at denne forståelsen kan være inspirert av den lutherske kirkens tradisjonelle forståelse av hva et flertall av biskopene mener, eller hva en spesielt kyndig teolog har uttalt. Men den enkeltes egen tolkning blir til sist utslagsgivende, som den ble hos Martin Luther selv.

MISVISENDE Dette leder til at uttrykket «Skriften alene» egentlig er noe misvisende. Det gir inntrykk av en slags objektivitet, at Den hellige skrift har et innhold «alene», i seg selv og uavhengig av alle som leser den. Men det er naturligvis en illusjon. Som allerede antydnet er Bibelen aldri «alene». Tekstenes meningsinnhold blir til i samspill med leserens aktive medvirkning, ved dennes intellekt, personlige erfaringer, følelser og preferanser. Det er på denne bakgrunn ikke underlig at det gjennom historien er oppstått myriader av sekter på protestantisk side, med ulike tolkninger av Den hellige skrift som utløsende for splittelsene.

Forfatteren Edvard Hoem skrev nylig: «Bibelfundamentalisme og kyrkjesplittning er eit farvel både til lutherdom og haugianisme». Mon det? Startet ikke reformasjonen med en slags bibelfundamentalisme hos Luther selv – *Sola Scriptura*? Og er ikke kirkesplittelse nærmest en nødvendig følge av dette utgangspunktet? Et dagsaktuelt apropos er den dypt splittende uenigheten om kirkelig vigsel av likekjønnede, som bunner i ulik bibelforståelse, og som fører til utmeldelser og dannelser av nye fraksjoner, i eller utenfor Den norske kirke.

TRADISJONEN Den katolske kirke er uansett ikke bibelfundamentalistisk. Ikke i den forstand at den enkeltes lesning og forståelse av Bibelen ut fra sin tid danner grunnlaget for troen. Og heller ikke i den forstand at Bibelen skal leses tilnærmet bokstavelig. Det katolske motstykket til Luthers «Skriften alene» er «Skriften i tradisjonen», som Det annet vatikankonsil uttrykte det. Det er den kirkelige forståelse av de hellige skrifter, overlevert fra generasjon til generasjon fra de første kristne menigheter og utdypet på kirkemøter og konsiler under pavens ledelse, som er grunnlaget for den katolske tros lære.

Og den bibel Luther autoriserte, besto av hellige tekster samlet av Kirken selv to-tre hundreår etter Kristus. Utvalget

BIBELN Hellige tekster samlet av Kirken selv to- tre hundreår etter Kristus

var etter vår katolske tro inspirert av Den hellige ånd og naturligvis i harmoni med den apostoliske overlevering av troen – tradisjonen. Kristus har ikke etterlatt seg en bok som skal være bestemmende for troen, men en Kirke som fikk ansvaret for å samle, autorisere og forstå de hellige skrifter. Sigrid Undset fikk sagt dette på sin måte: «Vor Herre visste vel hva han gjorde, da han betrodde sit evangelium til tolv apostler, hvorav de fleste aldri betrådte forfatterbanen – var han kommet til verden først og fremst for at utgi en bok, hadde han vel snarere engagert tolv stenografer og latt papirfabrikasjon og boktrykkerkunst bli oppfunnet med det samme».

TILKNYTNING Samtidig er det viktig å understreke at Kirkens lære ikke inneholder bibelfremmede elementer. Alt har en tilknytning til Den hellige skrift. Som dominikanerpater Arne Fjeld skriver et sted: «Kirken lærer bare det som eksplisitt eller implisitt – tydelig uttrykt eller underforstått – er nevnt i Bibelen». Så kan en kritisk røst naturligvis reise spørsmål om hvor Kirken henter sin autoritet fra – har den bibelsk forankring? Svaret er et klart ja. Pavene er etter Kirkens tro, like tilbake fra de første århundrer, ansett som Peters etterfølgere. Og i Matteusevangeliet sier Kristus: «Du er Peter – Klippen – og på denne klippe vil jeg bygge min kirke, og helvetes porter skal ikke vinne over den».

Peter var apostlenes leder og altså tillagt en særlig autoritet ved den fullmakt han fikk fra Kristus. De øvrige apostlenes etterfølgere er da biskopene og prestene. Kristus lover altså å bistå Kirken, så den ikke blir slukt av «helvetes porter».

Tilsynelatende har det vært nær ved å gå galt noen ganger i Kirkens historie. Og det har ikke vært ytre fiender som har vært den største trussel, Kirkens egne geistlige har gitt sterke bidrag til forfallsperioder. Men Kirken har alltid reist seg – hellige menn og kvinner og trofaste troende har båret den gjennom kriser. Helvetes porter har ikke seiret. En parentes: I dette bibelsitatet forutsettes altså et «helvete», et ord som synes ute av bruk i luthersk forkynnelse, og en teologisk realitet som nærmest er tabu i den norske «inkluderende folkekirken».

KONSERVATIV Det faktum at den katolske troslære er tradisjonsbundet, og at reformer skjer langsomt og etter omfattende interne prosesser, har fått kritikere til å kalle kirken «reaksjonær» - et skjellsord i norsk kirkepolitisk og allmennpolitisk debatt. Det tar vi katolikker med stor ro. Jeg kan vanskelig se noe område av det menneskelige fellesskap hvor konservatisme er viktigere enn i Kirken. Dens oppgave er å forkynne og videreføre Guds eget budskap til menneskene, gitt oss ved Hans egen Sønnens liv, død og

oppstandelse for to tusen år siden. Det betyr på den annen side ikke at Kirken ukritisk viderefører enhver overlevt oppfatning fra oldkirken eller fra senere kirkelige epoker for den saks skyld. Mange trosretninger er forkastet av de kirkelige autoriteter gjennom historien, og i slike prosesser er det katolikkens tro at Kirken er veiledet av Den Hellige Ånd og av Kristus selv, som lovet å være med oss alle dager.

Enda en gang tyr jeg til Sigrid Undset, som treffende har beskrevet Kirkens rolle i en omskiftelig verden. Følgende skrev hun i begynnelsen av 1920-årene, omtrent på den tid hun konverterte til katolisismen: «Jeg har en følelse av at jeg setter sjøbein ganske alene i en verden av «strømninger» og leter etter et holdpunkt som ikke gir seg til å bukte eller utvikle seg. Jeg lengter etter den gamle kirken på klippen som aldri har sagt at en ting er god fordi den er ny, eller god fordi den er gammel, men tvert imot har vinen som sakrament, som er best når den er gammel, og brødet som er best når det er nytt».

Jeg har intet å tilføye og sier bare: Amen.

Enquête til «skriften alene»

Navn: Marie Corazon V. Bråthen
Alder: 47 år
Bor: Maura, Nannestad

- Luther mente det ikke skulle være noen kirkelig autoritet mellom Bibelen og den enkelte kristne. Hva tenker du om det?
 - Kirken er det viktigste etter min mening i hvert fall.
- Hvor viktig er Kirken for deg?
 - Kirken er en del av meg! Jeg er ikke sikker på hvem jeg ville ha vært uten den.
- Skal Bibelen leses bokstavelig?
 - Egentlig ikke. Det er opp til hver enkelt person hvordan de velger å lese Bibelen i det daglige.

Navn: Gia-An Ha
Alder: 17 år
Bor: Jessheim

- Luther mente det ikke skulle være noen kirkelig autoritet mellom Bibelen og den enkelte kristne. Hva tenker du om det?
 - Jeg syns at Bibelen er en viktig del av det katolske samfunnet, men kirkesamfunnet er med på å binde oss sammen. Det får meg til å føle at jeg passer inn et sted, og jeg føler meg ikke alene med troen. Men det er viktig for meg at jeg føler meg komfortabel med troen min.
- Hvor viktig er Kirken for deg?
 - Jeg syns at Kirken er viktig, men noen ganger syns jeg at det kan bli litt mye å gå flere ganger i uken. Det viktigste er å gå i kirken så ofte du kan og opprettholde troen på Gud.
- Skal Bibelen leses bokstavelig?
 - Jeg syns at Bibelen kan tolkes på ulike måter påvirket av dagens samfunn. De problemstillingene vi har i dag var kanskje ikke relevant da Jesus levde.

Navn: Greta Karine Braathen
Alder: 66 år
Bor: Jessheim

- Luther mente det ikke skulle være noen kirkelig autoritet mellom Bibelen og den enkelte kristne. Hva tenker du om det?
 - Autoriteten er Bibelen og Kirken. Kirken er bygget opp over flere hundre år så autoriteten bør være tilstede.
- Hvor viktig er Kirken for deg?
 - En umistelig del av ukens sykklus.
- Skal Bibelen leses bokstavelig?
 - Skal leses bokstavelig. Men i kirkehistorien har Bibelen alltid måtte bli tolket inn i sin tid.

Navn: Odin Rustad
Alder: 19 år
Bor: Eidsvoll

- Luther mente det ikke skulle være noen kirkelig autoritet mellom Bibelen og den enkelte kristne. Hva tenker du om det?
 - Tradisjonen og tilhørende hierarki må bli tatt som utgangspunkt for i det hele tatt å ha noen Bibel å snakke om. Luther kan ikke ha tenkt så langt frem i tid.
- Hvor viktig er Kirken for deg?
 - For meg? Blir den noensinne viktig nok? Jeg vil si at jeg trolig ikke forstår hvor viktig Kirken er for meg.

- Skal Bibelen leses bokstavelig?
 - Ja. Det utelukker imidlertid ikke refleksjon. Men det er viktig å lese Bibelen, for å ha et felles utgangspunkt. Jesus er for øvrig svært nøye med å indikere hva som er metaforisk (liknelser) og hva som er den usminkede faktiske sannhet («sannelig sier jeg eder...»).

Navn: Sonja Bratteng Pietruschka
Alder: 73 år
Bor: Råholt i Eidsvoll kommune

- Luther mente det ikke skulle være noen kirkelig autoritet mellom Bibelen og den enkelte kristne. Hva tenker du om det?
 - Jeg leser Bibelen med håp. For meg har vi en Gud, den samme Gud for katolikker og lutheranere. Gud er kjærlighet og det bør kristne/troende praktisere i kirkene våre.
- Hvor viktig er Kirken for deg?
 - Den betyr mye for meg, den er en del av livet mitt.
- Skal Bibelen leses bokstavelig?
 - Jeg forsøker å lese Bibelen med åpent sinn og med bønn i hjertet. Bibelen setter livet vårt i perspektiv inn i sin tid.

«Historikeren Ivo de Figueiredo
forteller her medrivende om sin far»

Den fremmede

OMTALE HANS FREDRIK DAHL

IVO DE FIGUEIREDO: EN FREMMED
VED MITT BORD. FAMILIEFORTELLING.
ASCHEHOUG 2016. 374 SIDER. KR. 369

Ikke uvanlig for oss norske katolikker, i hvert fall på Østlandet: Under søndagens messe må vi se oss i klart mindretall, for det overveldende antall på benkene rundt oss er innvandrere, til dels tydelig så.

FOLKESLAG Presten kanskje også, vietnamesisk eller polsk eller filippinsk, men menigheten i hvert fall definitivt av alle folkeslag, som uaktet hudfarge faller på kne i vakre sarier og mumler «helliget vorde ditt navn» like munnrappt som noen. Og nå er de kommet til våre kirker.

Vi kunne med fordel forstå litt mer av dem rundt oss, kunne vi ikke? Av hvordan det er å være katolsk innvandrere i et overveiende protestantisk Norge, og hva troen betyr for identiteten under en folkevandring som den vi nå opplever? Hjulpel blir man da av en bok som utkom nylig.

Historikeren Ivo de Figueiredo forteller her medrivende om sin far, født i 1940-årene av brahminsk herkomst i imperie-enklaven Goa i Vest-India, oppvokst under en overveiende portugisisk kultur, men skyllet videre over Afrikas og Europas kontinenter til han til slutt havner som ektemannen til en norsk jente og som familiefaren for noen viltre guttunger i Nedre Telemark. En merkelig jordomvandring, som sønnen Ivo nå gjør etter ham i et forsøk på å forstå denne litt rare mannen som aldri lærte seg helt norsk, og som derfor alltid måtte føle seg utenfor i det fjerne Langesund. Men som er katolikk, med en identitet av selvfølgelig tro fra portugisisk Goa. Ja, om enn båret på kolonialismens bølgende hav, så gir kirken og troen et grunnleggende ankerfeste i et omskiftende liv som dette.

EVIG URO Nå er det ingen optimistisk historie som fortelles. Å bryte opp fra kontinent til kontinent, som farens familie må gjøre, for å drives inn i en tilværelse fylt av spenning om man får pass eller ikke, om arbeidstillatelsen inntreffer eller ei, og av en evig uro for

hvordan slektninger klarer seg i andre verdensdeler, det skildres i en grad av detaljer og innlevelse som gir fortellingen den nerve at dette også er forfatterens egen identitetsreise. Historien, som til å begynne med kanskje synes litt distansert overfor en far som ikke helt lar seg integrere (søren, hvorfor gjør han ikke det), blir etter hvert forstående, ja besettende av de spor som Ivo må følge stadig dypere ned for å nøste opp farens historie. Til slutt blir man helt slått av at sønnens reise for å egentlig forstå sin far – lang, intens, kostbar – blir rørende i seg selv, som et vitnesbyrd om blodets bankende samhold. En reise som så ender på et gamle hjem i Spania – der faren foretrekker å tilbringe sine aldersdager.

Gjennom denne ene, medrivende historien kan vi lære noe om slekters solidaritet. Men også noe allment – om dem som sitter rundt oss på kirkebenken hver søndag.

PS: Personlig er jeg norsk konvertitt, men samtidig på et vis underlegen nye trosfeller fra land med århundregammel katolsk tradisjon og fin, gammel kultur. Nykommeren i dette, det er jo meg.

«Et dristig prosjekt å skulle gi en helhetlig fremstilling av en så kompleks og lang historisk utviklingsprosess»

Ujevn kirkehistorie

OMTALE ØYVIND NORDERVAL

LIV HEGNA (RED)
KATOLSK KIRKELIV I NORGE GJENNOM
1000 ÅR, ST. OLAV FORLAG 2016
232 SIDER, KR 329

Høsten 2015 ble det ved Menighetsfakultetet arrangert en forelesningsrekke om katolsk kirkeliv i Norge og Norden gjennom 1000 år. Nå er bidragene samlet og utgitt med et par tilleggskapitler om middelalderkirken og dagens innvandrerkirke.

DRISTIG Det er et dristig prosjekt å skulle gi en helhetlig fremstilling av en så kompleks og lang historisk utviklingsprosess innenfor en ramme på litt over 200 sider. Ikke minst tatt i betraktning av at det i forbindelse med jubileet for

Den katolske kirkes gjenopptatte virke i 1993 ble utgitt en langt større og mer omfattende fremstilling.

I bokens første kapittel gir Jan Schumacher en oversikt over kristendommens komme til Norge og kirkens utvikling i middelalderen. Kapittelet inkorporerer en imponerende mengde interessant stoff, men stundom oppleves det som om detaljene tar overhånd på bekostning av overordnede strukturer for hvilke linjer misjonsprosjektet fulgte og hvordan konsolideringen i middelalderen skjedde. Ser man dette i sammenheng med Bernt Oftestads kapittel om reformasjonen, vil man kunne etterlyse et samlende perspektiv for de to kapitlene der man kunne gått inn på utviklingstendensene i middelalderen som en forutsetning for det bruddet som skjedde på 1500-tallet. Man ser det for eksempel i Schumachers noe ensidige beskrivelse av forholdet mellom kirke og stat i middelalderen (s 30 ff.). Det dreide seg ikke bare om en kamp om kirkens frihet vis à vis fyrstemakten, men også om en rivalisering i spørsmålet om hvor den sekulære makt skulle ha sin begrunnelse. Kirkens standpunkt var læren om de to sverd, det åndelige og det verdslige, begge gitt av Gud. Sistnevnte ble delegert av kirken til fyrstene. Uansett rivalisering mellom kirke- og fyrstemakt, er det et faktum at de to sfærene grep over i hverandre på en slik måte at paven og høyere kleresi i senmiddelalderen opptrådte som sekulære

fyrster. Dette er et viktig bakteppe for reformasjonen.

IKKE FORFALL Bernt Oftestad har selvfølgelig helt rett i at den norske middelalderkirken ikke befant seg i et dypt forfall forut for reformasjonen, og at det heller ikke fantes en reformatorisk bevegelse i Norge, som f. eks. i Danmark og Sverige. Reformasjonen i Norge var utslag av en kongelig beslutning (s. 37 f). Dette er i dag et allment standpunkt innenfor kirkehistoriefaget.

På den annen side, kontrafaktisk tenkt – kunne reformasjonen i Norge vært unngått? Neppe, hvis man ser det hele i et bredere europeisk perspektiv. Erkebiskop Olav Engelbrektsen og hans norske riksråd hadde ikke politisk tyngde nok til å kunne stå i mot den prosessen som Danmark gikk inn i. Erkebiskopen spilte jo også på feil hest, når han drev underhandlinger med kong Christian II, som i det store spillet var politisk død. Det påpekes at det var reformkrav og reformbevegelser i Europa forut for reformasjonen. Problemet er jo at Den katolske kirke sentralt ikke tok fatt i denne problematikken. Luthers reformasjon eksploderte som en følge av mange sammenfallende faktorer med de religiøse og politiske konsekvensene dette førte med seg. Hadde Schumacher og Oftestad viet mer oppmerksomhet mot de europeiske utviklingslinjene, hadde fremstillingen fremstått som mer nyansert.

«En ytterst nyansert fremstilling der Eidsvig på få sider makter å gå både i detalj og å påpeke større sammenhenger»

MOTREFORMASJON? En pussig detalj må nevnes: Oftestad hevder at det ikke fant sted noen motreformasjon i Norge. Hvis man tenker i omfang med hensyn til antall personer involvert, kan man vel si at dette er riktig. Oftestad nevner den norske jesuitten Kloster-Lasse som drev undercover- propaganda i Skandinavia på slutten av 1500-tallet og begynnelsen av 1600-tallet. Likeledes de fem lutherske prestene fra Tønsberg-Larvik-området som det ble reist sak mot i 1613, fordi de egentlig var jesuitter. Disse sakene hadde langt mer vidtrekkende konsekvenser for religionslovgivningen i Danmark-Norge enn det vi får inntrykk av i Oftestads tekst. Kloster-Lasse forsøkte i første omgang å påvirke kong Johan III av Sverige til å gå over til katolisismen. Kloster-Lasse ble endog lærer ved det lutherske seminaret «Collegium regium Stockholmsense». Han ble avslørt etter å ha utgitt det anonyme skriftet «Brev fra Satan til de lutherske prester», noe som til slutt førte til at han ble utvist. I 1606 dukket han opp i Danmark for å påvirke Christian IV, men ble avvist også her. Vi må ha in mente at dette skjer under oppseilingen til tredveårskrigen (1618-1648).

STORPOLITIKK Den avvisende holdning mot katolsk propaganda fra kongemaktens side var altså ikke et utslag av ensidig luthersk sneversynthet. Det var en konsekvens av religionsforliket i Augsburg i 1555, der det ble bestemt at folket skulle dele religionen til et lands

fyrste, noe som i Danmark-Norge ble nedfelt i de såkalte Fremmedartiklene (1569). Det samme gjaldt for katolske nasjoner. Det var også dette som gjorde motreformasjonen til storpolitikk – selv i lille Norge. Pavestolen satset på jesuittene som offensive misjonærer for å gjenvinne protestantiske territorier, og Kloster-Lasses virksomhet var klarert derfra. Pavestolen kunne endog frita jesuittiske prester fra sølibatskravet og andre regler for at det ikke skulle rettes mistanke mot dem. Det er helt klart at en slik virksomhet bidro til religiøs og politisk ustabilitet. Dette var bakgrunnen for forbudet mot katolsk virksomhet i Christian Vs norske lov av 1687. Det dreide seg altså ganske enkelt om aksjon og motreaksjon.

NYANSERT Biskop Bernt Eidsvig tar for seg utviklingen av norsk katolisisme i det 19. århundre. Det er en ytterst nyansert fremstilling der Eidsvig på få sider makter å gå både i detalj og å påpeke større sammenhenger i det store prosjektet som oppbyggingen av en ny katolsk virksomhet i Norge utgjorde. Eidsvig påviser at virksomheten fulgte to linjer – det lokalt norske prosjekt samt direktiver fra Roma, en ikke problemløs balansegang.

Dette fører direkte over i Torbjørn Olsens redegjørelse for det store katolske misjonsprosjektet «Nordpolmisjonen» 1856-1869, som var ment å omfatte circumpolare

områder med base i Alta. Olsen løfter frem interessant stoff, og viser hvordan dette dumdristige fremstøtet var dømt til å mislykkes, ettersom det var planer utklekket ved skrivebord i Roma uten forståelse for geografi og samfunnsforhold for misjonens virkefelt. Like fullt har nok det kortvarige prosjektet hatt konsekvenser for den katolske kirkes nyetablering i Nord-Norge.

ANTIKATOLISISME Et langt mer kompleks tema tar Bernt Oftestad opp i kapittelet «Den katolske kirke i et samfunn under modernisering». Den katolske kirke ble reetablert i Norge på et tidspunkt da moderniserings- og sekulariseringsprosessene var i ferd med å ta av. Dette var også en prosess som statskirken måtte forholde seg til og som skapte en dyp splittelse mellom vekkelseskristendom og en kirkelig kulturåpenhet som den liberale teologi etterhvert sto som eksponent for. Oftestad hevder at den katolske kirke fremstod med sitt kirke- og sakramentsyn, og som norsk og internasjonal, som et autentisk alternativ i denne sammenheng. Men Oftestad går her ikke i detalj om hva dette egentlig bestod i.

Derimot vier han stor oppmerksomhet overfor fenomenet «antikatolisisme», et fenomen som åpenbart har vært fremtredende i det norske samfunnet. Men også her dreier det seg om nyanser. Det gåtefulle er at eneveldets religionspolitikk ble fortsatt i Grunnloven av 1814, med

«Oftestad er ubekvem med materialet og til hvordan han skal forholde seg til konsilet og dets ettervirkninger»

dens forbud mot jøder, munkeordener og jesuitter, reguleringer som ble gradvis nedbygget frem til 1956 da jesuittforbudet ble opphevet. Antikatolisismen har gått i bølger, og da ofte som reaksjon på antilutherske utspill fra katolsk hold. Verst var det på 1920-tallet, da Marta Steinsvik engasjerte seg mot opphevelsen av jesuittforbudet, og reiste rundt som antikatolsk, agitatorisk foredragsholder. Her bør man ikke glemme at man fra katolsk hold, mer eller mindre åpent, fremholdt en mulig rekatolisering av Norge. Man hadde også der sine agitatorer: Konvertitten Sigrid Undset stod ikke tilbake for Steinsvik som offentlig agitator for sitt katolske syn, hun var bare langt mer intellektuelt skodd.

ORDENSKVINNENE Else-Britt Nilsen har skrevet flere viktige og originale tekster i boken. Først hennes dokumentasjon av nonnenes virksomhet i Norge i nyere tid. Hun påviser at nonnenes innsats har vært av avgjørende betydning for den katolske kirkes etablering og virksomhet her i landet – åndelig, økonomisk og praktisk gjennom sykehus- og skoledrift. Deres virksomhet har utvilsomt vært med å nedbygge antikatolske tendenser.

I kapitlet om krigstiden bruker Nilsen kildemateriale fra ordenskvinner som utgangspunkt for sin fremstilling. Det er et svært vellykket grep som gir nye perspektiver. Hun påpeker også at krigstidens felles kamp om verdier bidro til en tilnærming over konfessjonsgrensene, og utgjorde en forutsetning for den videre nedbyggingen av antikatolisisme.

Nilsens bidrag om økumeniske relasjoner der hun påviser den gjensidige endringen som har skjedd gjennom felles læresamtaler mellom katolikker og lutheranere, både lokalt og internasjonalt, fremstår som nyansert og perspektivrikt.

ELITE? Jeg blir mer i stuss over Bernt Oftstads to kapitler «Nasjonal enhet for en ny tid» og «Nasjonal katolisisme og økumenisk konsil», som dreier seg om tendensene like forut for og etter Det annet Vatikankonsil (1962-1965). I førstnevnte får man inntrykk av at dominikanerordenen med sine forbindelser til den reformvennlige Saulchoir-kretsen bidro til å gi et skjevt bilde her til lands av katolisismen som «en religion for den kulturelle elite» gjennom sitt åpne kirkelige og kulturelle engasjement i etterkrigstiden.

I kapitlet om konsilet og dets ettervirkninger er det tydelig at Oftestad er ubekvem med materialet og til hvordan han skal forholde seg til konsilet og dets ettervirkninger. Det henvises til de «progressive» og «moderate», der de førstnevnte skal ha dominert i norsk sammenheng. Det virker som om konsilmedlemmet John Willem Grans bispetid har lagt forutsetningen for de skillelinjer som i dag måtte finnes innenfor norsk katolisisme: «Det ble aldri noen fri debatt i den kirkelige offentlighet basert på åpen kunnskap. Den etterkonsiliære kirken i Norge ble styrt av en heller liten elite med en gjennomgående liberalteologisk profil» (s. 196; jfr. s. 184, 188 og 191).

Er dette en generell oppfatning på katolsk hold? Det er en ganske alvorlig anklage, og det krever en langt mer dypholdende analyse av konsilet og realiseringen av dets beslutninger i Norge enn de få sidene dette er viet.

MANGFOLDSKIRKEN Helt til slutt har Liv Hegna et bidrag om «innvandrerkirken». Her slås det fast at Den katolske kirkes store og raske vekst i Norge bunner i økt innvandring. Tallet på konvertitter er fortsatt lavt. Vi får et innblikk i de store utfordringene kirken stilles overfor med en så stort etnisk og kulturelt mangfold. Her gjør den katolske kirke en imponerende innsats med henblikk på betjening og integrering. Men i fremstillingen savner man perspektiver for fremtiden: Hva er visjonene fremover for norsk katolisisme og dens rolle i det norske samfunnet. Hvordan fungerer samspillet mellom det multikulturelle og det norske. Er der konfliktlinjer? Hvordan skal man i så fall løse dem? Hva med rekruttering av prester og ordensfolk? Hva med økonomi? Hva med statens religionspolitikk?

Det er mye positivt å si om «Katolsk kirkeliv i Norge gjennom 1000 år». Men fremstillingen er noe ujevn, og fokus er ikke alltid helt entydig. Dessuten er boken preget av flere overlappinger og gjentakelser som burde ha vært redigert bort.

«Er han likevel en Kristus? Leseren tumler fra den ene mulighet til en annen»

Jesu barndom

OMTALE **HANS FREDRIK DAHL**

J.M.COETZEE: JESU BARNDOM
OVERSATT AV MONA LANGE
CAPPELEN DAMM 2015

DS: THE SCHOOLDAYS OF JESUS
HARVILL SECKER 2016, KR 169

Det største mysterium ved de bøkene som nobelprisvinneren J.M.Coetzee for tiden sender ut, er hvorfor de heter som de gjør – Jesu barndom, Jesu skoletid. De handler da ikke om Jesus i det hele tatt? Eller kanskje gjør de det likevel. Skjønt forkledt, innhyllet i en tåke, som i en barriere leseren må trenge igjennom for å oppnå en høyere erkjennelse av – ja, nettopp Frelseren, hans oppvekst og barndom; hvordan den kunne ha vært. Og hva hans krav om nåde og tilgivelse egentlig betyr for oss alle.

BESETTENDE Fabelen er i alle fall besettende. En mann på flukt sammen med tusener av andre, fordrevet fra ett kontinent på vei over havet mot et nytt, må ta seg av en fremmed fem-seksåring som har mistet sin mor i mengden. Han bestemmer seg for å hjelpe barnet til rette i det nye landet; sikre ham oppvekst, utdanning, kort sagt fremtid. Finne en ny mor for ham. Og han oppnår faktisk en smertefull men tross alt vellykt repatriering i det nye landet; integrering heter det nå. Full av vansker og misforståelser, men likevel på ett vis vellykt.

Skjønt ingen av de to er vanlige flyktninger. Ferden over havet synes å føre fra én tilværelse til en annen, med all erindring om det forrige liv utslettet. Utslettet? Er de kanskje sjeler på vandring? Det nye landet fremtrer velordnet, som et fornuftig og humant Sverige, skjønt kanskje litt kaldt. Himmerik? Gutten viser seg å ha usedvanlige, ja helt overnaturlige evner, steile og absolutte. Er han likevel en Kristus? Leseren tumler fra den ene mulighet til en annen, i en verden fylt av merkelige detaljer, men samtidig på ett vis velkjent. Merkeligst er kanskje den tallteorien som impliseres, at tallene finnes i himmelen, som gutten sier, og ikke bare eksisterer som relasjoner i jordiske målinger. Forstå det den som kan.

Visse spor får vi etter hvert. Gutten og hans pleiefar fremtrer gjennom handlingen som grunnleggende motsetninger – mellom rasjonell fornuft på den ene side, og høyere mystikk, basert på kunst og intuisjon, på den annen.

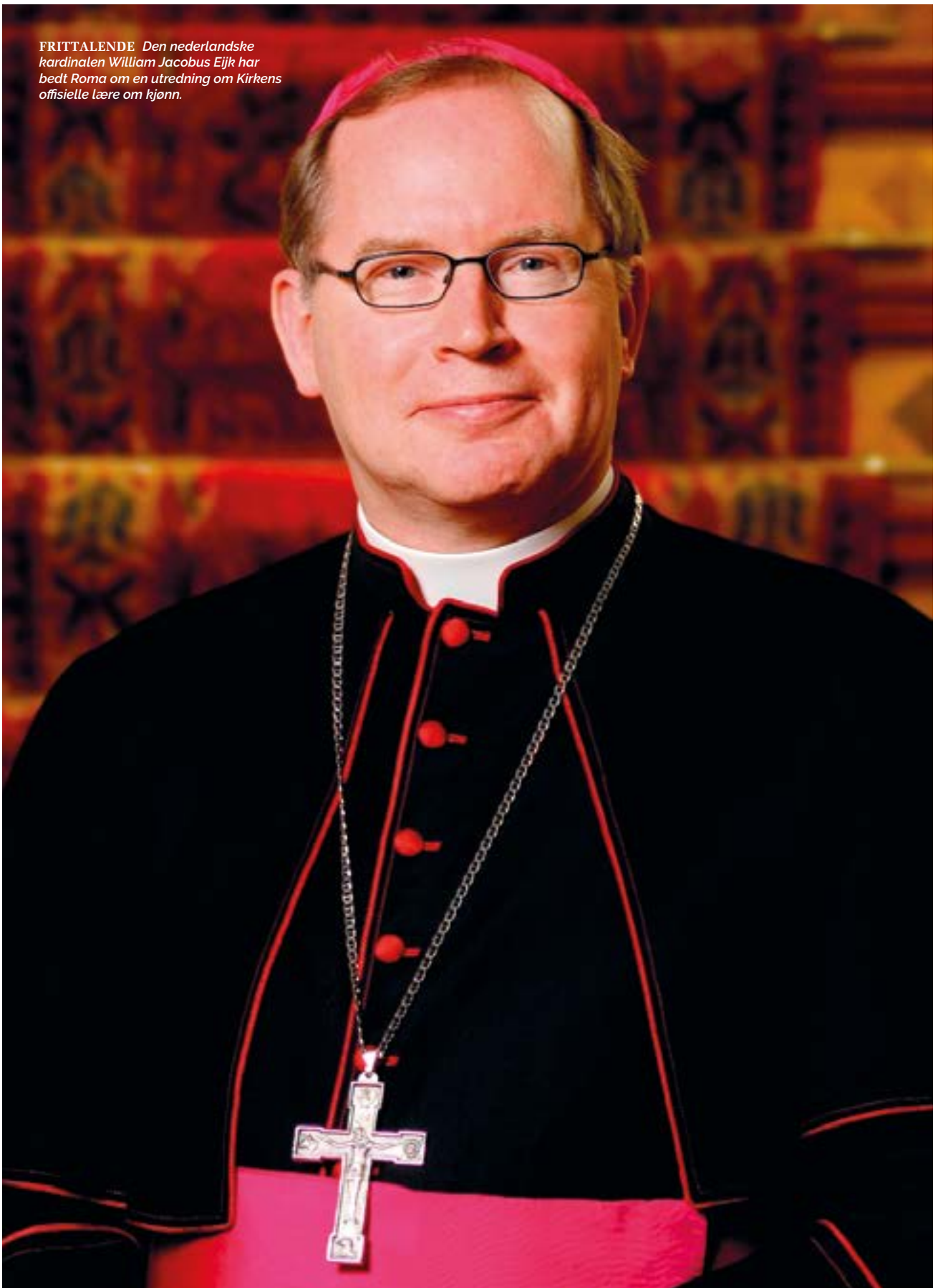
Menneskekunnskapen er ujevnt fordelt – gjettt hvordan. Skyld, soning, tilgivelse – rasjonaliteten kommer til kort, etter hvert som de to konfronteres med dette, mens den høyere visdom trumfer.

FORVIRRET Eller gjør den ikke? Jeg blir litt forvirret, usikker på hva forfatteren «vil» med sin fortelling. Svaret er vel at han «vil» ingen ting, fabelen bare er (det er mange ting som bare er i disse bøkene). Utfordringen blir da ikke å lese, for lesingen går av seg selv så oppslukende som Coetzee forteller historien. Oppgave blir finne mening i den påstanden som ligger i tittelen. Er dette Jesu barndom? Angår han min tro? I så fall – hvorfor?

Det er sjelden jeg har lest en roman så urovekkende som denne, både i tittel og tekst.

FRITTALENDE *Den nederlandske kardinalen William Jacobus Eijk har bedt Roma om en utredning om Kirkens offisielle lære om kjønn.*

En kirke med utfordringer

-Vi må akseptere at Kirken i Nederland kommer til å bli veldig liten, sier den nederlandske erkebiskop og kardinal William Jacobus Eijk i dette intervjuet hvor han også snakker åpenhertig om sekularisering, eutanasi og behovet for et kirkelig skriv om kjønnsideologi.

TEKST **RODOLFO CASADEI, TEMPI**

PRIMAS William Jacobus Eijk er siden 2008 erkebiskop av Utrecht og primas for Den nederlandske bispekonferanse. Siden 2012 også kardinal. Hans oppgave er ikke enkel: han er ansvarlig for en kirke som i løpet av de siste årene har hatt en drastisk nedgang i antall medlemmer. Han har stått ansikt til ansikt med en heftig sekulariseringsprosess og han har fått kjenne på interne uenigheter som dog er blitt langt mildere i løpet av de siste årene.

Katolikken i Nederland har gått fra å være 5,5 millioner i 1990 til noe mindre enn 4 millioner i dag, det vil si fra 37 til 23 prosent av befolkningen. Kardinal Eijk, som både har fullført medisinstudiet med en avhandling om eutanasi og er utdannet filosof, ble presteviet i 1985.

Det følgende er et dybdeintervju det katolske, italienske ukemagasinet Tempis utsending i Nederland gjorde med kardinal Eijk.

- Deres Eminense, ifølge en FN-undersøkelse er Nederland verdens sjette mest lykkelige land. Ser man det samme fra innsiden? Er hollendere lykkelige i dag?

KOMMER AN PÅ – Mye kommer an på hvilke kriterier man bruker i slike undersøkelser for å komme frem til sine konklusjoner. Ifølge en rapport utgitt av et offisielt nederlandsk organ – Kontoret for sosial og kulturell planlegging – er to tredjedeler av nederlenderne pessimister som mener at landet beveger seg i feil retning. Det er en utbredt følelse at

Nederland de siste årene har blitt verre. Man klager over forverret oppførsel, over måten mennesker behandler hverandre på. I det offentlige ordskiftet sitter fornærmelsene løst – også i parlamentet – og det er som om man puster i et intoleransens klima.

En voksende del av befolkningen er overbevist om at Staten gjør for mye for innvandrerne og for lite for de etniske nederlenderne. Enkelte er rammet av en snikende fattigdom. Nederland er visseilig et velstående land, og denne rikdommen er helt sikkert en av de faktorene som har hatt noe å si for FN's konklusjon om at nederlenderne er blant de lykkeligste i verden. Men ikke alle har dratt nytte av den økonomiske veksten disse siste årene. De med mindre utdanning har fått kjenne på økende fattigdom. Kirkesamfunnene gjør stadig mer for de fattige familiene, for de familiene hvor både far og mor er arbeidsledige. Staten gjør stadig mindre for disse menneskene, bevilgningene til sosialhjelp er redusert, og resultatet er at antallet mennesker som ikke er i stand til å betale husleien eller andre regninger har økt.

En del av befolkningen er i ferd med å bli stadig rikere, og disse menneskene har mesteparten av de økonomiske ressursene mellom fingrene, mens en annen del av befolkningen er i ferd med å bli stadig mer fattig. De blir også mer irritert siden de er vitner til at enkelte tjener på denne situasjonen. Midt oppi alt vokser mistilliten til den politiske eliten. En del av befolkningen synes at politikerne ikke gjør noe som helst

for dem, og at de heller ikke engang er i stand til å gjøre det, siden Nederland har mistet noe av sin autonomi til EU.

- Hva kjennetegner de sidene av det nederlandske samfunn som gleder deg mest, og hva kjennetegner de sidene som bekymrer deg mest?

ETISK TAP – Nederlenderne er generøse, de ønsker å hjelpe dem som trenger det. Akkurat nå er vi vitne til en stor innsamlingsaksjon for de sultrammede i Sør-Sudan, mens kristne organisasjoner ikke i fellesskap har tatt tak i dette initiativet. På den annen side er det ting som gjør meg trist: mangelen på tro i vårt samfunn og det dertil hørende tapet av etiske verdier som er knyttet til troen og den sunne fornuft. Vi kan slå fast at respekten for menneskelivet blir stadig mindre i vårt land. Et annet område man kan være bekymret for, er ekteskapet: få mennesker gifter seg, det være seg i kirken eller sivilt.

- Akkurat som i flere andre europeiske land, har troen og den religiøse praksis blitt svært svekket i Nederland. I følge 2016-utgaven av undersøkelsen «Gud i Holland», representerer ateister og agnostikere tilsammen nesten 60 prosent av den nederlandske befolkning, og for første gang er antallet erklærte ateister høyere enn antallet mennesker som tror på en personlig Gud. Hva mener du er den viktigste faktoren til starten på den nedadgående trenden i antall troende og praktiserende religiøse mennesker? Handler det om årsaker knyttet til kirke- ne, altså til den liberale teologi og den

pastorale praksis knyttet til denne? Eller handler det snarere om det generelle presset fra et samfunn som vektlegger og tvinger frem de sekulære verdier?

KULTUR – Den viktigste faktoren etter min mening er kulturen. De første tegnene til sekularisering blant katolikker i Nederland kunne man allerede se i 1920- og 30-årene. I de store byene var det allerede katolikker som ikke lenger gikk i kirken, som ikke lenger lot sine barn døpe. Fenomenet vokste etter Den annen verdenskrig. I oktober 1947 ble det arrangert et symposium i gutteseminaret i erkebispedømmet Utrecht, hvor en gruppe prester og lekfolk var samlet for å se nærmere på dette problemet. De snakket om de pastorale utfordringene, og de forutså at et stort antall av de døpte ville komme til å forlate Kirken i stillhet i de påfølgende tiår.

Det skulle vise seg at de hadde rett, for 20 år senere ble den nederlandske Kirken tømt for mennesker i en voldsom fart. I 1947 kunne de allerede slå fast at mange katolikker beholdt en etisk og sosial binding til Kirken, men at de ikke var interesserte i troens sannheter. De levde sine liv innenfor rammen av katolske organisasjoner, men de manglet et personlig bønneliv, en egen forankret spiritualitet.

Karol Wojtyła besøkte landet vårt på slutten av 1940-tallet, på den tiden da han jobbet med avhandlingen sin ved universitetet i Leuven i nabolandet Belgia. Samtidig som han beundret Kirkens imponerende byggeverk og organisasjon, observerte han også en mangel på åndelig liv, på det personlige forhold til Kristus. Han fastslo at Den katolske kirke i Nederland sto samlet i kamp mot protestantene, men at det var en rent negativ enhet hvor den personlige tro manglet. Alle disse faktorene utgjør til sammen årsaken til den dype krisen som den hollandske kirken har befunnet seg i siden begynnelsen av sekstitallet, det tiåret hvor individualisme som fenomen oppstod. Den veldige rikdommen som vokste frem på den tiden, gjorde det mulig for et menneske å leve på en måte som var uavhengig av andre, og dette har igjen ført til en svært sterk og overdreven individualisme, som vi enda i dag kjenner i vårt land.

SEG SELV NOK Individualisten er en person som primært forholder seg til seg selv, som er overbevist om at han ikke bare har rett, men plikt, til å bygge sitt eget selv med sine egne etiske verdier. Han leter ikke etter referansepunkter i andre mennesker, i virkeligheter og strukturer som er utenfor ham selv, men bare i seg selv. Dette individet er lukket i seg selv, og han åpner seg ikke for en transcendent Gud, enda mindre for et fellesskap av troende, det som utgjør Kirkens vesen. Alle disse faktorene har ført til den alvorlige krisen for troen og for Den katolske kirkes liv i dag. Også teologene har vært med på denne utviklingen, og de har blitt stadig mer liberale. De har opplevd mye mer enn de har produsert.

Edward Schillebeeckx, for eksempel, var en ganske ortodoks professor i dogmatikk ved universitetet i Nijmegen på 1950-tallet. Men fra 1965 ble han talsmann for nye teologiske strømninger. Teologene har fulgt etter de kulturelle endringene mer enn de har påvirket dem. For å oppsummere, kan vi altså si at det har vært et sammenfall av en mengde faktorer, noe som igjen har ført til bortfall av katekese

Ungdommene er veldig glade i sakramental tilbedelse, og de er glade i stille bønn.

KARDINAL EIJK

i Kirken det siste halve århundret. Selv gikk jeg på en videregående skole drevet av ordensfolk i Amsterdam, og de første to årene – fra 1965 til 1967 – fikk jeg en solid katekese, først og fremst bibelsk. De lovet oss at vi skulle se nærmere på sakramentene det tredje året, men det skjedde aldri. Kristendoms lærerne var fremdeles prester, men fremfor å undervise om troen, var det diskusjoner om Che Guevara og om samtidsspørsmål. Selv oppdaget og beholdt jeg mitt prestekall takket være sognepresten i den lille fødebyen min i nærheten av Amsterdam. Han var en svært følsom person. Stort sett var katekese mangelvare ved katolske skoler, og den dag i dag er det fremdeles et problem.

– Er det ingen katekeseundervisning i menighetene?

VANSKELIG – I dag er det kun forberedelser til førstekommunionen og konfirmasjonen, men det er svært vanskelig

å samle de unge til katekesen. Det er så mange attraktive aktiviteter, og alle har sine personlige planer og programmer. Da jeg var barn, var aktivitetstilbudet ikke så stort. I dag er det veldig vanskelig å samle mennesker en ettermiddag eller en kveld for katekeseundervisning. Det finnes fremdeles en mengde skoler med en katolsk identitet, men ettersom mesteparten av elevene ikke er katolikker – og heller ikke lærerne – eller i alle fall ikke er aktive troende, så er ikke den katolske skolen lenger i stand til å overføre troen på samme måte som for 50 år siden.

– I rapporten «Gud i Holland» kan man lese at de yngre katolikkene er mer ortodokse enn de litt eldre når det kommer til tradisjonell katolsk lære. Er dette noe du også ser, eller er det en illusjon?

TIL SKRIFTEMÅL – Det er tilfelle, det kan jeg bekrefte. De eldre generasjonene er de som på sekstitallet omfavnet de nye teologiske strømningene. De unge derimot, stiller ikke spørsmål ved Kirkens sentrale lære, og de lever et intensivt bønnens liv dersom de i det hele tatt er troende. Palmesøndag sammenfaller med et pastoralt arrangement for ungdommer i mitt erkebispedømme, da vi også har en times sakramental tilbedelse. Ungdommene er veldig glade i sakramental tilbedelse, og de er glade i stille bønn. I løpet av den timelange tilbedelsen, gis det også alltid mulighet for skriftemål, og så godt som alle de ungdommene som er tilstede, går til skrifte. Når vi snakker om skriftemålet med den eldre generasjon, er reaksjonene veldig negative, nesten fiendtlige: «Vi driver ikke lenger med slikt». Dette opplever vi ikke blant de unge, de er veldig åpne for skriftemålet. Antallet katolikker synker stadig, men kvaliteten stiger, og det er et håpets tegn. I nær fremtid vil Kirken i Nederland være veldig liten, men det vil være en Kirke med en sterk tro, som vil kunne være Gudsrikets surdeig i morgendagens samfunn. Jeg er ikke en desperat erkebiskop, men vi må akseptere at Kirken i Nederland vil bli veldig liten. Jeg stenger stadig flere kirker, og kanskje vil så mange som en tredjedel av alle kirkene i erkebispedømmet Utrecht være stengt innen år 2020 og to tredjedeler innen 2025. Kanskje vil vi være i stand til å opprettholde 20 menigheter med en eller

SURDEIG Kirken vil i fremtiden være liten, men ha sterk tro.
Foto fra domkirken i Utrecht.

to kirker i hver. Dette til forskjell fra de nesten 400 menighetene vi hadde på sekstitallet. Det er en enorm nedgang. Men når menighetsmedlemmene har en sterk og dyp tro, kan de få rollen som fremtidens surdeig. Dette er mitt håp for tiden som kommer. Og jeg må også tilføye at troen blant de eldre som forblir i Kirken er mer grunnfestet enn tilfellet var for den forrige generasjon.

Da jeg langt tilbake i 1985 ble kapellan, holdt de fleste av mine sognebarn seg til ideene bak 8. mai-bevegelsen. Det var navnet til en bevegelse som ble født den kvelden Johannes Paul II besøkte Nederland, nemlig den 8. mai 1985. Det var et helt spesielt besøk, med en mengde protester mot paven. Det var det aller vanskeligste besøket Johannes Paul II var på gjennom hele sitt lange pontifikat. Tilhengerne til denne bevegelsen trykket den liberale teologi til sitt bryst, og de kritiserte flere deler av Kirkens lære, særlig utfordret de Kirkens seksualmoral. På søndagene var kirkene fremdeles ganske fulle, men jeg visste at flesteparten av de tilstedeværende ikke aksepterte innholdet i mine prekener. I dag er det ikke lenger slik. Det er en mer avslappet og fredelig atmosfære. I dag er det blitt enklere å forkynne troen enn det var 30 år siden. Ikke alle sider av utviklingen er negativ, det vil være en feiltagelse å tenke slik.

– Til tross for tilbakegangen i antall katolikker i Nederland, viser statistikkene at noen hundre personer hvert år konverterer til katolisismen. Hvilken type mennesker er disse voksne som ber om å bli opptatt i Den katolske kirkes fellesskap?

FORSKJELLIGE – Det er svært ulike typer, akkurat slik det nederlandske samfunn er. Noen få konverterer for å gifte seg med en katolikk, men det store flertall oppdager katolisismen gjennom venner, eller som følge av en viktig hendelse i livet. Noen er protestanter mens andre er udopte. Det er forskjellige mennesker, og rundt halvparten av dem blir aktive troende, med en sterk tro.

– Er det mange utlendinger blant disse, eller er flesteparten hollendere?

– Størstedelen er etnisk og kulturelt nederlendere. Blant de kristne innvandrerne finnes det flere døpte og troende som er bedre skolert i troen enn hollenderne. I Nederland har vi en million muslimer, men også 800-900.000 katolske innvandrere. Disse utgjør en svært aktiv del av menighetene i den vestlige delen av landet, i de store byene som Amsterdam, Alkmar og Rotterdam.

– Du har selv nylig understreket behovet for et seriøst dokument på høyt nivå i Den katolske kirke om kjønnsideologi. Hvorfor tror du et slikt dokument vil være viktig?

KJØNNSTEORIER – Også på dette området har Nederland ledet an i utviklingen. På åttitallet tilbød en universitetsklinikk i Amsterdam med tilhørighet til et protestantisk kirkesamfunn som den aller første både hormonelle og kirurgiske behandlinger for endring av biologisk kjønn. Denne behandlingen ble betalt av helseforsikringen, og slik er det fremdeles. Gjennom ulike FN-kommisjoner, utøves det i dag betydelig press på alle land om at de må innføre lover som er i samsvar med nyere kjønns teorier, og særlig at det må lages tilsvarende program for undervisning i skolene om dette.

Hva sier denne teorien kort fortalt? Den hevder at kjønnsidentitet i tidligere tider var noe som samfunnet påla en, særlig i forhold til kvinners rolle i samfunnet. Men nå er vi individualister, voksne, selvstendige mennesker, og derfor har vi både rett og plikt til å velge vår egen kjønnsidentitet.

I Nederland i dag er denne kjønns teorien ikke noe som lenger diskuteres. Den er noe alle aksepterer som en selvfølge: kjønnsidentitet har ikke en nødvendig og grunnleggende sammenheng med biologisk kjønn. Individet har friheten til å bestemme sin egen kjønnsidentitet og til fritt å endre sitt biologiske kjønn etter egne tanker om sin kjønnsidentitet. For folk flest har det blitt vanskelig å forstå at et kjønnskifte er noe som er uforenlig med Kirkens lære om ekteskap og seksualitet.

TRENGER SKRIV Av denne grunn har jeg bedt Roma om en utredning om Kirkens offisielle lære om kjønn: ikke nødvendigvis en encyklika, men et skriv som på bakgrunn av en kristen filosofisk antropologi tydelig forklarer hva Kirken tenker om moderne kjønnsteori. Slik vil folk kunne forstå at på bakgrunn av den verdensanskuelsen Kirken har – en verdensanskelse som vokser ut av Den hellige skrift og av Kirkens tradisjon – er ens biologiske kjønn grunnleggende for ens kjønnsidentitet. Det er rom for endringer når det kommer til kjønnenes sosiale roller i samfunnet – det forekommer i alle kulturer gjennom hele historien – men man kan ikke si at kjønnsidentitet er helt og holdent uavhengig av biologisk kjønn. Jeg har bedt om et slikt skriv siden så å si alle i vårt samfunn godtar den moderne kjønnsteorien uten å være klar over konsekvensene og den antropologien som ligger til grunn. Paven har sagt noe om disse tingene ved ulike anledninger: han har snakket om en aggressiv ideologisk «kolonisering» når det kommer til den nye kjønnsteorien, om en verdensvid krig mot ekteskapet og familien. Men et dokument som er spesielt viet denne kjønnsteorien vil kunne være profetisk.

– Et annet ømfintlig tema er lovgivningen knyttet til eutanasi, en lovgivning som allerede er etablert i Nederland og som er svært lite restriktiv. Hva tenker du om dagens lovgivning og om konsekvensene av de foreslåtte endringene knyttet til assistert selvmord?

KOMPLEKS – Situasjonen blir stadig mer komplisert. En kommisjon som ble nedsatt av regjeringen og ledet av et medlem av partiet D66 – som kjempet hardt for å innføre eutanasi i Holland – konkluderte i fjor med at gjeldende lovverk fungerer bra og at det ikke er behov for å endre det. Kommisjonen skrev at det er riktig at det i dagens Nederland finnes eldre mennesker som gjerne hadde benyttet seg av muligheten til assistert selvmord selv om de ikke lider av noen sykdom, bare fordi at de anser sine liv som «fullbyrdet». Ifølge kommisjonen kan disse menneskene allerede benytte seg av gjeldende lovverk. Til tross for dette, skrev justis- og helseministeren den 13. oktober i fjor et brev til parlamentet hvor de annonserte at de ønsker å legge frem et nytt lovforslag – som tillegg til dagens lov om eutanasi – for dem som anser sitt liv å være fullbyrdet. Denne loven om

«fullbyrdet liv» hevder at hver person skal ha retten til fritt å be om assistert selvmord, uten at det skal være press fra familie eller andre.

Også partiet D66 har annonsert et lovforslag for assistert selvmord for eldre mennesker, og her foreslår de en nedre aldersgrense på 75 år. Dette er det nye stadiet i diskusjonen om eutanasi i Holland. Dersom noen ytrer frempå at alle disse forslagene beveger seg langs en farlig og bratt bakke, kommer det motforestillinger og protester fra alle. Men det er umulig å ikke legge merke til at lovgivningen har beveget seg på en «slippery slope» siden syttitallet til i dag.

Man begynte med å snakke om eutanasi for mennesker med uhelbredelige sykdommer i siste fase av livet. Deretter diskuterte man muligheten for eutanasi i tidligere faser enn livets siste. Så, på nittitallet, utvidet diskusjonen seg til å gjelde psykiatriske og nevrologiske sykdommer. I 2004 ble Groningen-protokollen innført. Denne tillater drap av alvorlig syke nyfødte barn, og for første gang trådte man over en barriere. Det var den barrieren som hevdet at det å avslutte et liv alltid skulle være et uttrykt ønske fra den syke selv. Nå synes det som om det neste steget vil være å innføre assistert selvmord for dem som ikke lider av noen sykdom, men som likevel slår fast at deres liv er fullbyrdet.

– I de siste 30 årene har Nederland blitt endelig destinasjon for en sterk strøm av innvandrere. Flere av innvandrerne kommer fra områder i verden hvor et religiøst betinget syn på livet fremdeles er rådende. Flere av dem er muslimer. Tenker du at disse innvandrerne blir sekularisert på lik linje med flertallet av nederlendere, eller har de en sterk religiøs identitet som de holder fast på og viderefører?

STYRKET IDENTITET – Frem til 2004 kunne vi se en viss tendens til sekularisering også blant de innvandrede muslimene. Men fra og med 2004 kan man spore en styrket islamsk identitet blant innvandrerne, særlig blant dem som kommer fra Tyrkia og Marokko. Blant disse er det 95 prosent som erklærer at de er praktiserende muslimer. Rundt 40 prosent av muslimene i Nederland går i moskeen på fredager, en bemerkelsesverdig høy prosentandel dersom man sammenligner

den med antall kristne som går jevnlig i kirken. Her er prosentandelen 10-15 prosent. Blant katolikkene er det mindre enn 5 prosent som praktiserer troen ved å gå til søndagsmesse jevnlig. Muslimene har en sterkere religiøs identitet enn både protestanter og katolikker i dag.

– Hvor mange sunnimoskeer finnes det i Nederland? Og hvor mange katolske menigheter?

NEDGANG – Det er i dag 500 moskeer, og flere som er i ferd med å bygges. De bygger flere moskeer, mens vi kristne stenger kirkebygg. Det er rundt 1500 katolske menigheter, men de er i nedgang, slik tilfellet også er for kirker som er åpne for gudstjenester. Det finnes kirker som ikke lenger er i bruk, men siden det ikke er noen aktuelle kjøpere av bygget, avventer vi før vi dekonsekreerer kirken totalt.

Det er for tiden et tyvetalls kirker i mitt erkebispedømme som ligger ute for salg. Jeg er av den mening at vi må unngå å bruke alle økonomiske ressurser i en menighet for å vedlikeholde et kirkebygg man ikke bruker, og slik sette fremtidige generasjoner i en situasjon hvor de ikke har noen økonomiske midler, med tomme hender. I Nederland er det 8 promille. En kommune kan erklære en kirke i sitt eget område som verneverdig kulturminnesmerke. I så fall kan man ikke gjøre endringer i kirkens arkitektur, og det vil være vanskelig å få solgt den siden den som kjøper den ikke kan gjøre noen endringer, mens kommunen bruker veldig få midler til vedlikehold av de kirkene som har fått en slik status. Kommunene binder slik Kirkens hender, men de hjelper lite til med å finne en løsning, sier kardinal Eijk.

Gjengitt med tillatelse fra Tempi. Oversatt fra italiensk av Maria J Sammut.

Falske forvarsler om kinesisk reform og åpning mot religionsfrihet?

I lengre tid har det gått forlydender om at en avtale mellom Pavestolen og Folkerepublikken Kina skulle være like rundt hjørnet.

TEKST F. CLAES TIANDE

REVIRMARKERING Man skulle blant annet få et opplegg med utnevning av katolske biskoper som tilfredsstillende både Roma og Beijing, og så kunne det bli diplomatiske forbindelser med mer. Det har vært utvekslet delegasjoner og arrangert forhandlingsmøter. Et hint her, en gest der tilbake. Som et vennskapelig slag ping pong. Men en religionsfrihetens postmaoistiske modernisering er uteblitt, og noen pavelig knebøyning for kinesiske «kjerneanliggende og hovedinteresser» likeså.

I stedet for noe gjennombrudd, har Kina tydelig markert sitt gamle revir: Ved to bispeordinasjoner i høst, i henholdsvis Chengdu og Xichang, klarte Partiet å tvinge inn noen ekskommuniserte og illegitime biskoper blant dem som skulle meddele ordinasjonssakramentet til de to. I flere år har Vatikanet møysommelig klart å regularisere nesten hele det kinesiske episkopat på rundt hundre biskoper. Nesten alle de biskoper som var blitt konsekret uten pavelig mandat,

har bedt om, og de fleste mottatt, pavelig godkjenning. Slik er det nå bare en liten gruppe av syv særlig uverdige biskoper som står utenfor kommunion med verdenskirken.

Og rett før siste årsskiftet plasserte partiorganisasjonen for religiøse anliggende seks av disse ekskommuniserte i toppledelsen av de kirkelige ledelsesgrupper som regimet organiserer. De fleste av de forsamlede biskoper har klart å fremme enhet og forsoning i sine bispedømmer mellom katolikker som i vanskelige år fant seg selv i forskjellige versjoner av den ene katolske kirke i Kina. Nå fikk de høre en partileder belære dem om at det viktigste av alt var «å etterleve og utvikle religiøse teorier med kinesiske kjennetegn», det vil si at de måtte være kirkeledere som med sinnets beredvillighet tilslutter seg Partiets vilje og visjoner.

INVESTITURSTRID For den som kjenner kirkehistorien, gjenkaller dette minnet om den gamle investiturstriden, en av

de mest vedvarende konfliktflatene mellom Kirken og verdslige makthavere gjennom århundrer. Vanligvis tenker man på middelalderen når man hører begrepet, men en slik strid er en hovedingrediens i Folkerepublikken Kinas forhold til Kirken i eget land. Det dreier seg om hvem som skal utnevne – eller ha avgjørende innflytelse på hvem som blir – biskoper.

Slik sett har dette fellestrekk ikke bare med middelalderens kirke-fyrste-konflikter, men også med forhold i mange land i nyere tid. Man har sett mange modeller, fra helt lokale kirkelige utvelgelsesprosesser (som mangesteds over tid viste seg sårbare for verdslige interessenters «kopping» av Kirken), til uforblommet fyrste/statsdirigering eller pavelig sentralisering av utnevnelsene. Det siste har, ikke minst i de sterke staters tid, vist seg å være den beste metoden, både fordi den over tid bedre ivaretar ekklesiologisk og teologisk enhet og legitimitet, og fordi (når konsultasjonsprosessene fungerer)

TROEN Mens diplomatene forhandler, lever kinesiske katolikker sin tro.

den sikrer lokalkirkens kompetente medansvarlighet best.

Men dette er langt fra slik det statsbærende kinesiske kommunistiske parti vil ha det. For dette ateistiske partiet er det en kjerneinteresse å kunne styre og kontrollere det religiøse liv, mens det for Den katolske kirke en kjerneinteresse å avvise slik manipulasjon. For å vri litt på det gamle paveskriv «Mit brennender Sorge»: Bare overflatiske og selvbedrageriske sinn kan bukke under for et nasjonalt gudebilde og en nasjonal religion. Stater og folkeslag er bare som dråper i et spann. Guds sannhet og lov kan ikke fengsles innen grenser satt av ideologier, statsforståelser eller nasjonale interesser.

Folkerepublikken Kina etablerte for 60 år siden det system med partidirigerte religionsorganisasjoner for katolikker, protestanter og andre trosretninger som fremdeles består; kommandolinjene ligger fast, til tross for de endringer landet ellers har vært gjennom.

PATRIOTISK FORENING Prisen for å bli akseptert av Partiet har til tider vært svært høy. Et eksempel fra den protestantiske side: Tre-Selv-Kirkens

første leder, Wu Yaozong, avviste protestantismens sentrale lære om rettfærdiggjørelse ved troen alene fordi det kinesiske kommunistparti jo hadde skapt «et mirakel i menneskehetens historie» ved gjerninger alene. Han modifiserte også læren om syndens uavvendelige realitet, for «dersom alle mennesker er syndere, da er alt mennesket har frembragt, innbefattet kommunismen, også syndig».

Hva de katolske «patriotiske» biskoper presterte, var ikke like knusende for deres teologiske integritet. Men en av kommunistpartiets katolske yndlinger i Kinas katolske patriotiske forening, avdøde biskop Fu Tieshan av Beijing, var i 1989 den eneste religiøse leder som på fjernsyn beredvillig roste Partiets inngripen mot demonstrerende studenter på Tiananmenplassen. I 1999 solidariserte han seg med kampanjen mot Falun Gong-bevegelsen og kalte den «en ond kult» – samtidig som mange av dens medlemmer ble torturert. I 2000 fordømte han Dalai Lama og angrep land som «under påskudd av menneskerettighetsengasjement» krenket Kina, og pave Johannes Paul IIs helligkåring av 120 kinesiske og utenlandske martyrer i Kina – for de var «kolonialismens håndlangere».

Graden av servilitet og kapulasjonsberedskap som Partiet avkrever den ideelle patriotiske kirkeleder kan ha endret seg, men den politiske ledelsesstruktur som den regimeanerkjente versjon av katolisismen er påtvunget, er den samme som den var fra 1950-tallet.

Hersing med biskoper er ikke noe som tilhører fortiden. Den er vel blitt sjeldnere, og arbeidsleir erstattet med isolasjon på hoteller. Men fremdeles har man tilfeller som den fortsatte innesperring av biskop Su Zheming av Baoding og en mangeårig husarrest av biskop Ma Daqin av Shanghai. Denne ble avsluttet på en måte som gir grunn til frykt for at han er blitt knekket. Shao Zhumin, som overtok bispedømmet Wenzhou i september, ble sent i mai for fjerde gang tatt i forvaring – noen uker før ble han forhindret i å feire Den stille uke og Påske.

DIPLOMATISKE FORBINDELSER

Det kan godt være at det kanskje enklest oppnåelige resultat av den sino-vatikanske dialog – utveksling av diplomater – også er blitt satt i fare ved de beviser som den kinesiske side har levert på at de ikke har vært interessert i en ekte og likeverdig normalisering.

BISPEUTNEVNELSER Hvem skal avgjøre: Partiet eller Kirken?

Hva de manglende diplomatiske forbindelser angår, tillater man seg i Beijing en aldri så liten historieforvanskning. Det er nemlig ikke slik at Paven har «vraket» Folkerepublikken Kina og «valgt» Taiwan, dit den tapende Kuomintang-regjeringen forflyttet seg selv og den gamle statsdannelse Republikken Kina.

Den pavelige nuntius (ambassadør) i Kina, Antonio Riberi, fulgte ikke – i motsetning til de fleste andre ambassadørene – med Chiang Kai-shek til Taiwan, men forble på Fastlandet, og allerede i 1949 henvendte han seg til Mao Zedong om audiens. Det lå i kortene at Pavestolen var klar til å anerkjenne den nye statsregjering i Beijing. Vatikanet kunne ha blitt først blant dem utenfor den sosialistiske leir som anerkjente Folkerepublikken ... Men isteden ble Riberi satt i husarrest og så utvist i 1951. Det var slik det gikk til at Den Hellige Stol forble diplomatisk representert hos den kinesiske borgerkrigs tapere.

UTSTRAKT HÅND Mange ganger på 1960 og 1970-tallet strakk Paven ut hånden til Folkerepublikken. Paul VI

impliserte i sin tale til FN i New York i 1965 støtte til at Folkerepublikken skulle få bli med i verdensorganisasjonen – på et tidspunkt da det var betydelig motstand mot dette, også fra stormaktenes side. Samme år prøvde han å få det kommunistiske regime i tale ved en henvendelse til den kinesiske ambassadør i Sveits. Nye initiativer kom i 1966, 1967, 1970 og 1973, uten kjente positive resultater.

«For dette ateistiske partiet er det en kjerneinteresse å kunne styre og kontrollere det religiøse liv, mens det for Den katolske kirke er en kjerneinteresse å avvise slik manipulasjon»

Man merket seg imidlertid at Kinas diplomater anerkjente apostoliske nuntier som doyens for det diplomatiske korps i de land der dette var systemet. Mer ble det ikke. Heller ikke etter senere overtydelige signaler.

Nå er det kanskje på tide at det er Pavestolen er den tilbakeholdende. Hvis kostnaden ved å ha en ambassadør i Beijing, er at man i utgangspunktet skal fraskrive seg retten til å utnevne biskoper, da er prisen for høy. Å ha en nuntius boende i

Beijing som ikke kan løfte en finger mot innsettelse av teologisk eller moralsk kompromitterte biskoper som skader det troende folk, er lite verdt. Å få på plass en pavens sendemann som ikke kan engasjere seg for lekfolk, biskoper og prester og søstre som settes under press for sin tros skyld, er intet gjennombrudd for det pavelige diplomati.

Pavestolen har forhåpentligvis lyttet til kinesiske handlingers svar Kirkens egen versjon av Goethes berømte «Gretchen-frage» til Faust: «Si, hvordan er det med friheten for kristendom? Du er et stort og herlig land, men slikt bryr

du deg lite om?» Så lenge Kina insisterer på at Den patriotiske forening og dets eget «bispekollegium» skal bestå som nasjonale katolske styringsorganer, og at disse partistyrte størrelser enten skal ha nominasjons- eller godkjennelsesmakt ved bispeutnevnelser, er det kanskje all mulig grunn til å glede seg over at forhandlingene mellom Roma og Beijing nå ser ut til å ha gått i stå.

Om stillhetens verdi

For kort tid siden var jeg invitert til et møte for «protestanter» – vel å merke ikke til de som feirer 500 års-jubiléet for Reformasjonen i år, men for beboere på Frogner som protesterer mot støy fra den årlige musikkfestivalen ved Vigelandsmuseet.

TEKST SØSTER METTE ANDRÉSEN, OP

Skjønt musikk og musikk, fru Blom – det dreiet seg heller om en kamp om decibel. Den andre innlederen var en politiker fra Senterpartiet, spesialist i støyforurensning, som klargjorde hva man hadde lov eller ikke lov til å tåle av støy. Selv var jeg bedt om å snakke om «stillhetens verdi», for et kloster måtte da være det nærmeste man kunne komme en oase av stillhet i dagens samfunn. Ingen visste tydeligvis at Katarinahjemmet i Oslo bare befinner seg noen skritt fra den støyende forretningsgaten Bogstadveien.

Likevel hadde de rett i at et kloster er et sted der man søker stillhet. Ikke bare i kapellet men også mest mulig under de daglige gjøremål. Det betyr selvsagt ikke at det ikke er lov å snakke sammen, men at vi mest mulig prøver å bevare den indre ro vi trenger.

ET LUKSUSGODE I DAG Når dette er sagt, vil jeg understreke viktigheten for oss alle av å finne frem til stillhet i vår travle hverdag. Stillheten er i ferd med å bli en luksusvare for dagens mennesker. For ikke å snakke om alle de unge, og mindre unge, for den saks skyld, som

ikke kan tenke seg et liv uten fast følge med mobiltelefonen. Det er nok å legge merke til alle dem vi møter på gaten med ørene klistret til hodetelefonen, ikke for å søke stillhet, men tvert imot for å få tilgang til mere lyd.

Hvorfor er det så viktig å finne et rom for stillhet i våre liv? Og da mener jeg en villet eller en ønsket stillhet og ikke en stillhet man er påtvunget pga ensomhet eller isolasjon og som kan være vond å leve med for mange mennesker.

Å SE MED NYE ØYNE Jeg vil si det slik at i stillheten får vi nye øyne. Vi trekker oss tilbake fra vår aktivitet, ikke bare for å få nye krefter, men nettopp for å kunne se med nye øyne på hverdagens utfordringer. Karmelitt-munken Wilfrid Stinissen skriver:

«I stillheten oppnår du en distanse fra det som kanskje helt oppsluker deg. Du kan lettere se alt i det rette perspektiv. Du kan klare å se sannheten og gjennomskue dine illusjoner. Det finnes en innsikt som kun kan modnes i stillheten foran Gud.» Når dette er sagt, vil jeg også minne om

at stillhet ikke bare er fravær av lyd. Fuglesang, bølgeskvulp, vindens susen eller musikk (vel å merke dempet!) kan også medvirke til å skape stillhet i oss. Naturens nærvær gir ro og er et godt middel mot lydforurensning.

STILLHET KAN DELES Men stillhet kan også deles, og mange av oss har sikkert erfart det verdifulle i å kunne være sammen med venner der ord er overflødige.

Allikevel er det først og fremst i vårt indre lønnekammer vi finner den fred vi trenger. Noen i bønn, andre i møte med seg selv. «Når du ber, da gå inn i ditt kammer og lukk døren til og be til din Far som er i det skjulte, for ham er ingenting skjult» sier Jesus (Mt 6,6) Så la oss skape rom for stillheten og gjøre den til et møtested der det er godt å være.

«Ingen visste tydeligvis at Katarinahjemmet i Oslo bare befinner seg noen skritt fra den støyende forretningsgaten Bogstadveien.»

INDRE RO Stillheten er i ferd med å bli en luksusvare i dag, skriver sr. Mette Andréen. ILLUSTRASJON Emilie Kooyman

Oslo katolske bispedømme

Den 31. mars har biskop Bernt I. Eidsvig utnevnt Remy Monzoon, Johanne Lein, Birgith Kalve og Theresa Robberstad til ekstraordinær kommunionsutdeler ved St. Paul gymnas, og ved behov i St. Paul menighet i Bergen. Utnevelsen har en varighet på 2 år, til den 31.03.2019.

Biskop Bernt Eidsvig har også foretatt følgende utnevelser:

P. LOUIS DANG QUAN TIEN er med virkning fra 1. september 2017 løst fra stillingen som sogneadministrator i Sta. Clara menighet i Kongsvinger, og fra 1. søndag i advent 2017 utnevnt til sogneadministrator i nyopprettet menighet på Eikeli i Bærum.

P. PAWEŁ WIECH er med virkning fra 1. september 2017 løst fra stillingen som kapellan i St. Gudmund menighet i Jessheim, og fra samme dato utnevnt til sogneadministrator i Sta. Clara i Kongsvinger.

P. DAWID BANAS er med virkning fra 1. september løst fra stillingen som kapellan i St. Olav menighet i Oslo, og fra samme dato utnevnt til kapellan i St. Ansgar menighet i Kristiansand, med ansvar for polsk sjelesorg i Arendal.

P. PIOTR GAŚIOR er med virkning fra 1. august løst fra stillingen som kapellan i St. Paul menighet i Bergen, og fra samme dato utnevnt til kapellan i St. Johannes menighet i Oslo.

P. WALDEMAR BOŻEK er med virkning fra 1. september løst fra stillingen som kapellan i St. Hallvard menighet i Oslo, og fra samme dato utnevnt til kapellan i St. Gudmund menighet i Jessheim.

P. PIOTR GWIŹDŹ er med virkning fra 1. september løst fra stillingen som kapellan i St. Olav menighet i Tønsberg, og fra samme dato utnevnt til kapellan i St. Hallvard menighet i Oslo.

P. JOHANNES VU MANH HUNG er med virkning fra 1. august løst fra stillingen som sogneadministrator i St. Laurentius menighet i Drammen, og fra samme dato utnevnt til sogneadministrator i St. Olav menighet i Tønsberg.

P. VALDEMARAS LISOVSKIS er med virkning fra 1. august løst fra stillingen som sogneadministrator i St. Olav menighet i Tønsberg, og fra samme dato utnevnt til sogneadministrator i St. Johannes menighet i Oslo.

P. SIGURD MARKUSSEN er med virkning fra 1. august løst fra stillingen som sogneprest i St. Svithun menighet i Stavanger, og fra samme dato utnevnt til sogneprest i St. Franciskus Xaverius menighet i Arendal.

P. DOMINIKUS NGUYEN THANH PHU er med virkning fra 1. august løst fra stillingen som sogneprest i St. Johannes menighet i Oslo, og fra samme dato utnevnt til sogneprest i St. Svithun menighet i Stavanger.

P. ZYGMUNT MAJCHER OFM er med virkning fra 1. august løst fra stillingen som kapellan i St. Svithun menighet i Stavanger, og fra samme dato utnevnt til kapellan i St. Laurentius menighet i Drammen.

P. HENRY THURA ZAW MIN er med virkning fra 1. august utnevnt til kapellan i St. Svithun menighet i Stavanger, og med ansvar for burmesisk sjelesorg.

P. PETER DO DUC TAN er med virkning fra 1. august løst fra stillingen som ansvarlig for den vietnamesiske sjelesorg i Stavanger, og fra samme dato utnevnt til ansvarlig for den vietnamesiske sjelesorg i St. Johannes menighet i Oslo.

P. FRODE EIKENES er innvilget permisjon for 3 måneder fra 1. oktober til 31. desember 2017. Under hans fravær vil p. Peter Nguyen tuan Van overta sogneansvaret for St. Ansgar menighet i Kristiansand.

P. ANDRE-MARIE LE THIEN VINH er med virkning fra 1. august 2017 løst fra stillingen som ansvarlig for den vietnamesiske sjelesorg i Tønsberg, og fra samme dato utnevnt til ansvarlig for den vietnamesiske sjelesorg i St. Clara menighet i Kongsvinger.

P. GRZEGORZ GRYZ OFM er med virkning fra 1. august 2017 løst fra stillingen som sogneadministrator i St. Franciskus Xaverius menighet i Arendal, og fra samme dato utnevnt til sogneadministrator i St. Frans menighet i Larvik, med ansvar for polsk sjelesorg i Tønsberg, Porsgrunn og Sandefjord.

P. GUSTAW BRZOZOWSKI OFM er med virkning fra 1. august 2017 løst fra stillingen som kapellan i St. Franciskus Xaverius menighet i Arendal, og fra samme dato utnevnt til kapellan i St. Frans menighet i Larvik, med ansvar for polsk sjelesorg i Tønsberg, Porsgrunn og Sandefjord.

P. HALLVARD HOLE OFM er med virkning fra 1. august 2017 løst fra stillingen som kapellan i St. Franciskus Xaverius menighet i Arendal, og fra samme dato utnevnt til kapellan i St. Frans menighet i Larvik, med ansvar for polsk sjelesorg i Tønsberg, Porsgrunn og Sandefjord.

P. PAULUS PHAM HUU Y er med virkning fra 1. august 2017 løst fra stillingen som sogneprest i St. Frans menighet i Larvik, og fra samme dato utnevnt til sogneprest i St. Laurentius menighet i Drammen.

Pavens bønneintensjoner

Juli

Frafalne kristne

At våre brødre og søstre som har forvillet seg bort fra troen, på nytt må oppdage Herrens barmhjertige nærhet og skjønnheten i det kristne liv, gjennom våre bønner og vitnesbyrd om evangeliet.

August

Kunstnere

At vår tids kunstnere må bruke sin sinnerikhet til å hjelpe alle med å oppdage skaperverkets skjønnhet.

September

Menigheter

At våre menigheter, med misjonens ånd som drivkraft, må være steder hvor troen formidles og hvor nestekjærligheten er synlig.

Oktober

Arbeidere og arbeidsledige

At alle arbeidere må oppleve å bli respektert og at rettighetene deres beskyttes, og at arbeidsledige må få mulighet til å bidra til det felles gode.

Historisk begivenhet: Biskop Anders blir kardinal

Det var i forbindelse med Angelusbønnen på Petersplassen søndag den 21. mai at pave Frans kunngjorde at fem nye kardinaler vil bli utnevnt. En av dem er Anders Arborelius OCD, biskop for Stockholms katolske stift. For første gang i nordisk historie blir en skandinav kardinal i Den katolske kirke.

28. JUNI I tillegg til biskop Anders Arborelius OCD blir de fire øvrige kardinalene erkebiskopen av Bamako (Mali), Jean Zerbo; erkebiskopen av Barcelona (Spania), Juan José Omella; apostolisk vikar for Paksé (Laos), Louis-Marie Ling Mangkhanekhoun; samt titularbiskop av Mulli og biskop i erkestiftet San Salvador, Gregorio Rosa Chávez. De fem kommer formelt til å bli kreert til kardinal ved neste konsistorium, den 28. juni 2017. Den påfølgende dag, 29. juni, under festen for apostelfyrstene Peter og Paulus i Roma, vil Den hellige far feire messen sammen med de nye kardinalene og kardinalkollegiet.

GLEDE – Det er med stor glede jeg på vegne av de troende i Oslo katolske bispedømme og Trondheim stift gratulerer biskop Anders

Arborelius. Pave Frans utnevnte ham til medlem av kardinalkollegiet, han blir kreert kardinal i Roma ved høytiden for Peter og Paulus den 28. juni. Dette er den høyeste æresbevisning Paven kan tildele en geistlig, og er alltid et uttrykk for Den hellige fars tillit og taknemlighet, sier biskop Bernt Eidsvig.

– Vi har aldri hatt en kardinal fra Norden før. Jeg er overbevist om at vi fra nå av får en tydeligere røst i Kirkens midte, sier Eidsvig.

SAMLENDE – Biskop Anders virker med sin milde personlighet både samlenende og forsonende. Som mangeårig president for Den nordiske bispekonferanse har han erfart sine kollegers tillit og fortrolighet. Han er en god og tålmodig rådgiver, og ytterst lojal mot sine brødre i bispeembetet. Han er en sterk åndelig leder, og står sentralt i den økumeniske dialog i Sverige. Vi så dette senest ved markeringen av reformasjonen i Lund og Malmö ifjor høst, sier Eidsvig.

EN GAVE Den kommende kardinal Arborelius sier til nyhetsbyrået SIR at utnevnelser av ham er en gave til en liten, svensk kirke i periferien.

– Norden har gjennom historien aldri hatt en kardinal, ikke engang i middelalderen. At Norden, som knapt er kjent i den katolske verden, nå får en spesiell tilstedeværelse i den universelle kirke, er en viktig hendelse, sier Arborelius til SIR.

Fra Biskop Bernt Eidsvigs kalender*

16. juni

Messe i St. Johannes, Bredtvet, for oslokonfirmantene og ungdomsgrupper i oslomenighetene

17. juni

Diakonvielse av Patricio Quintana, St. Olav domkirke, Oslo

18. juni

Høymesse i St. Gudmund, Jessheim

20. juni

Foredrag på NEKs sommerleir, Mariaholm

21. juni

Møte i Finansrådet, OKB

24.–25. juni

Trondheim

28.–30. juli

900-års markering for St. Magnus, Orknøyene

12. august

Messe hos St. Josefsøstrene, Grefsen, i anledning profess

13. august

Messe i St. a Maria, Askim, i anledning menighetens 25-årsjubileum

25. august

Møte med Pastoralrådets arbeidsutvalg, OKB

28. august

Møte i Finansrådet, OKB

29. august

Møte med Konsultorkollegiet, OKB

31. august

Messe i St. Gudmund, Jessheim, deretter møte med skoleprestene og ansatte ved de katolske skolene

2. september

Løfteavleggelse i St. Olav domkirke, Oslo (sr. Rita Kozielska, C.S.S.E.)

3. september

Avskjedsgudstjeneste for biskop Kvarme, Oslo domkirke

6. september

Besøk på St. Paul gymnas, Bergen

15.–19. september

Den nordiske bispekonferanse, Reykjavik

20. september

Katolsk forum i St. Olav menighet, Tønsberg

*Å jour per 29/5

Fra biskop Berislav Grgićs kalender*

25. juni

Hl. Messe i St. Josef, Alta

2. juli

Hl. Messe i St. Mikael, Hammerfest

16. juli

Høymesse i Karmel, Tromsø

23. juli

Hl. Messe i Landshut (Tyskland)

13. august

Høymesse i Vår Frue kirke, Tromsø

16. august

Møte i finansrådet

27. august

Hl. Messe i Jędrzejow (Polen)

28. august – 1. september

Prestemøte og retrett på Lofoten

15. – 19. september

Bispekonferanse i Reykjavik

21. september

Planleggingsmøte i familiekonferansen

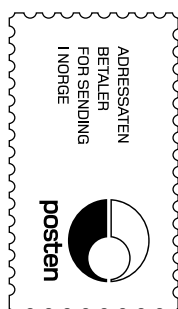
*Å jour per 26/5

Ja, takk.

Jeg ønsker å få tilsendt bladet
St. Olav gratis også etter denne
utgaven.

Riv av denne kupongdelen og legg
i nærmeste postkasse for å bekrefte.
Porto er betalt.

OSLO KATOLSKKE BISPEDØMMET
v/St. Olav kirkeblad
Svarsing 5435
0094 Oslo

RIV AV KUPONGEN LANGS DEN STIPLEDE LINJEN OG SEND INN. PORTO ER BETALT.

HUSK Å BESTILLE!
St. Olav sendes fra høsten 2017
ikke lenger automatisk til alle.

Ønsker du å motta bladet i posten må du si fra.
Abonnementet er gratis:

- Send en SMS til nr **417 16 052** med kodeord **STOLAV** etterfulgt av navn og adresse
- Send E-post med navn og adresse til abonnement@katolsk.no
- Ring inn navn og adresse på telefon **23 21 94 21**
- Kryss av på kupongen til venste og send inn. Porto er betalt.